दिव्य जीवन एक चिंतन

रूही संस्थान

पुस्तक १

दिव्य जीवन
एक चिंतन

रूही संस्थान

या मालिकेतील पुस्तके:

खाली रुही संस्थेने प्रकाशित केलेल्या मालिकेतील वर्तमान शीर्षके आहेत. तरुण आणि प्रौढांना, त्यांच्या समुदायाची सेवा करण्याची क्षमता वाढवण्यासाठी पद्धतशीर प्रयत्नांमध्ये अभ्यासक्रमांचा मुख्य क्रम म्हणून या पुस्तकांचा वापर करण्याचा हेतू आहे. रुही संस्था लहान बहाई मुलांच्या वर्गाच्या शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी या मालिकेतील तिसऱ्या पुस्तकातील अभ्यासक्रमांचा एक संच विकसित करत आहे, सोबतच किशोरवयीन मुलांच्या गटांसाठी अनुप्रेरक तयार करण्याकरिता रुही पुस्तक ५ मधील दुसरा संच देखील विकसित करत आहे. हे देखील, खालील सूचीमध्ये समाविष्ट केले आहेत. हे लक्षात घेतले पाहिजे की कार्यक्षेत्रांतील प्रगतीच्या अनुभवानुसार या यादीमध्ये बदल होऊ शकतात आणि विकासाधीन अनेक अभ्यासक्रम ज्या टप्प्यावर ते मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध केले जाऊ शकतात, अशा टप्प्यावर पोहोचल्यानंतर, अतिरिक्त शीर्षके जोडली जाऊ शकतात.

पुस्तक १	दिव्य जीवन — एक चिंतन
पुस्तक २	सेवा संकल्प
पुस्तक ३	लहान मुलांच्या वर्गासाठी अध्यापन, श्रेणी १
	लहान मुलांच्या वर्गासाठी अध्यापन, श्रेणी २ (शाखा अभ्यासक्रम)
	लहान मुलांच्या वर्गासाठी अध्यापन, श्रेणी ३ (शाखा अभ्यासक्रम)
	लहान मुलांच्या वर्गासाठी अध्यापन, श्रेणी ४ (शाखा अभ्यासक्रम)
पुस्तक ४	युगल अवतार
पुस्तक ५	युवाकिशोरांच्या शक्ती मुक्त करणे
	प्रारंभिक आवेग: पुस्तक ५ चा पहिला शाखा अभ्यासक्रम
	विस्तारित वर्तुळ: पुस्तक ५ चा दुसरा शाखा अभ्यासक्रम
पुस्तक ६	प्रभूधर्माचा संदेश—प्रसार
पुस्तक ७	सेवेच्या मार्गावर एकत्रित चालणे
पुस्तक ८	बहाउल्लाह ह्यांचा करारनामा
पुस्तक ९	ऐतिहासिक दृष्टीकोन प्राप्त करणे
पुस्तक १०	गतिशील समुदाय निर्माण करणे
पुस्तक ११	भौतिक साधन
पुस्तक १२	कुटुंब आणि समुदाय
पुस्तक १३	सामाजिक क्रियांमध्ये संलग्नता
पुस्तक १४	सामाजिक संवादांमध्ये योगदान

कॉपी राईट © १९९७, २०२१ रूही फाउन्डेशन कोलंबिया
सर्वाधिकार सुरक्षित, संस्करण ४.१.२.पीई मे २०२२ मध्ये प्रकाशित
Printed in India

Originally published in Spanish as *Reflexiones sobre la vida del espíritu*
Copyright © 1987, 1995, 2008, 2020 by the Ruhi Foundation, Colombia
ISBN 978-958-59880-3-3

Permission for a limited printing of this book in Marathi has been granted by the Ruhi Institute.

रूही संस्थान
काली, कोलंबिया
ईमेल: instituto@ruhi.org
वेब साईट: www.ruhi.org

विषय सूची

सहशिक्षकांसाठी काही विचार.. v

बहाई दैवी लिखाणे समजून घेणे १

प्रार्थना १५

जीवन आणि मृत्यू ३१

सहशिक्षकांसाठी काही विचार

'दिव्य जीवन: एक चिंतन', या रुही संस्थेने सादर केलेल्या अभ्यासक्रमांच्या मुख्य क्रमाच्या पहिल्या पुस्तकाची, जगभरात अभ्यासलेल्या परिसरांची संख्या गेल्या अनेक वर्षांपासून वाढत आहे. बहुसंख्य बाबतीत, हे साहित्य मित्रांच्या एका गटाद्वारे वाचले जाते आणि त्यावर चर्चा केली जाते, जे यासाठी नियमितपणे भेटणारे अध्ययन वर्ग बनवू शकतात, सखोल अभ्यासासाठी आयोजित केलेल्या मोहिमेत एकत्र येऊ शकतात किंवा शाळेच्या सुट्टीत शिबिरात एकत्र येऊ शकतात. प्रसंग कोणताही असो, गटातील एक सदस्य सहशिक्षक म्हणून कार्य करतो. सहशिक्षक आणि इतर सहभागी यांच्यातील संबंध शिक्षक–विद्यार्थी असा नसतो; सर्वजण जाणीवपूर्वक अशा प्रक्रियेत गुंतलेले असतात ज्यामध्ये प्रत्येकजण शिकू इच्छित असतो. परंतु सहशिक्षक हा या चर्चेचा अलिप्त आणि निष्क्रीय सुत्रधार नसतो. क्रमाक्रमाने पुरेशा प्रमाणात रुही संस्थानाचे अभ्यासक्रम पूर्ण करून आणि त्या अभ्यासक्रमात प्रोत्साहन दिलेली सेवा कार्ये हाती घेऊन, तो किंवा ती गटातील प्रत्येक सदस्याला अभ्यास करत असलेल्या सामग्रीचा उद्देश साध्य करण्यासाठी मदत करण्यास सक्षम असते. जे पुस्तक १ चे सहशिक्षक म्हणून कार्य करतात त्यांना वेळोवेळी या प्रस्तावनेत मांडलेल्या कल्पनांचे पुनरावलोकन करणे उपयुक्त ठरेल.

जगभरातील सहभागी विविध पार्श्वभूमीतून या पहिल्या संस्था अभ्यासक्रमामध्ये येतात. काही आधीच बहाई समुदायाचे सदस्य असतात ज्यांना त्यांनी स्वीकारलेले कार्य करण्यासाठी त्यांची क्षमता वाढवण्याची आशा असते. इतर सहभागी या अभ्यासक्रमाकडे बहाई धर्मश्रध्देचा धर्म म्हणून त्यांच्या तपासाची सुरुवात म्हणून पाहतात. तर काही इतर सहभागी बहाई आदर्शांकडे आकर्षित होतात आणि त्यांना बहाई समुदायाची उद्दिष्टे आणि प्रयत्नांशी परिचित व्हायचे असते. आणि विशेषत: अशा तरुण लोकांची संख्या वाढत आहे ज्यांना, बहुधा बहाई समुदायाद्वारे प्रचारित केलेल्या एका किंवा दुसऱ्या कार्यक्रमाद्वारे, समाजाची सेवा करण्याची त्यांची क्षमता विकसित करायची आहे, त्याचे एक प्रारंभिक पाऊल म्हणून हा अभ्यासक्रम घेतात.

सुरुवातीपासूनच, प्रत्येक सहभागीला हे स्पष्ट झाले पाहिजे की रुही संस्थेचे अभ्यासक्रम मानवतेच्या सेवेचा एक मार्ग शोधतात, ज्यावर आपण प्रत्येकजण आपापल्या गतीने चालतो, इतरांना मदत करतो आणि त्यांची मदत घेतो. या मार्गावर चालणे म्हणजे दुहेरी नैतिक उद्देशाचा पाठपुरावा करणे: स्वत:च्या आध्यात्मिक आणि बौद्धिक वाढीसाठी झटणे आणि समाजाच्या परिवर्तनात योगदान देणे. मार्गावरील प्रगतीत अनेक क्षमतांचा विकास करणे आवश्यक आहे ज्यांसाठी समज आणि ज्ञान, आध्यात्मिक गुण आणि प्रशंसनीय वृत्ती तसेच अनेक क्षमता आणि कौशल्ये आवश्यक आहेत. ज्ञानाचे स्त्रोत, ज्यापासून संस्थेची पुस्तके काढली आहेत, ते आहेत, एकीकडे, बहाई धर्माची शिकवण आणि दुसरीकडे, भौतिक आणि आध्यात्मिक संस्कृती पुढे नेण्यासाठी जगभरातील बहाई समुदायाचा संचित अनुभव. आपण कशी व्यक्ती बनू शकतो आणि आपण जी संस्कृती निर्माण करू शकतो त्याबद्दलची बहाउल्लाह ह्यांची जी स्वप्नदृष्टी आहे ती या संस्थेला प्रेरणा देते. असे गृहीत धरले जाते की सर्व सहभागी, स्वतंत्र पार्श्वभूमीचे असले तरी, ही स्वप्नदृष्टी स्वीकारण्यास तत्पर आहेत, जे प्रत्येक पुस्तकाच्या प्रत्येक विभागामध्ये स्पष्ट आहे.

या जगात जेथे पंथ आणि विचारधारा, अनुयायांना जिंकण्यासाठी शक्य होणारे कोणतेही साधन वापरण्यास तयार असतात, त्या या जगात धर्मश्रद्धेशी परिचित नसलेल्या व्यक्तीला रुही संस्थेच्या हेतूंबद्दल खरे प्रश्न असू शकतात, विशेष म्हणजे, "मला माझा धर्म बदलण्यास सांगितले जात आहे का?" किंवा "मला धर्मात सामील होण्यास सांगितले जात आहे?" असे प्रश्न सहशिक्षकांना वर वर्णन केल्याप्रमाणे अभ्यासक्रमांच्या क्रमाचा उद्देश स्पष्ट करण्याची संधी देतात. बहाई श्रद्धावंत त्यांच्या मित्रांना समुदायात सामील होण्यासाठी उत्सुक असतील हे स्वाभाविक आहे, आणि सहशिक्षक या विचाराला जोडू शकतात की धर्मश्रद्धेच्या शिकवणी त्यांना धर्मांतराच्या प्रक्रियेत गुंतण्यापासून प्रतिबंधित करतात. संस्थेच्या अभ्यासक्रमांद्वारे उघडलेल्या सेवेच्या मार्गावर चालताना बहाउल्लाह यांच्या शिकवणींबद्दल सखोल समजून घेणे आवश्यक आहे, जे हे साहित्य निर्विवादपणे मांडण्याचा प्रयत्न करते; स्वीकृती आणि धर्मविश्वास या गोष्टी प्रत्येक व्यक्तीने मुक्तपणे आणि दबावाशिवाय विचारात घेतल्या पाहिजेत.

मग ही आश्चर्याची गोष्ट नाही की, क्रमातील सर्व पुस्तकांमध्ये इतके मध्यवर्ती असलेल्या 'समजून घेण्याच्या' प्रश्नासह, हे पहिले पुस्तक सुरू होते. पवित्र लिखाणातून वाचणे म्हणजे एखाद्या व्यक्तीने आयुष्यभर पाहिलेली हजारो पाने वाचण्यासारखे नाही आणि "बहाई दैवी लिखाणे समजून घेणे" हा घटक, पवित्र ग्रंथातील उद्धरणे दररोज वाचण्याची आणि त्यांच्या अर्थावर चिंतन करण्याची सवय वाढवण्याचा प्रयत्न करतो, एक अशी सवय जी सहभागींना सेवेच्या मार्गावर जाताना मोठ्या प्रमाणावर मदत करेल. त्यांच्या अभ्यासात मार्गदर्शन करण्यासाठी, सहशिक्षकाने 'समजून घेण्याच्या' विषयावर खूप विचार केला पाहिजे.

बहाई पवित्र लिखाणांमध्ये गहन आध्यात्मिक सत्ये आहेत, आणि जरी आपण त्यांचा अमर्याद अर्थ समजून घेण्याचा प्रयत्न करत असलो तरीही, आपल्याला माहित आहे की आपण कधीही निश्चित शेवटापर्यंत पोहोचू शकत नाही. एखाद्या उद्धरणाचे प्रथमच वाचन करताना त्याचा मूलभूत अर्थ आपल्याला सामान्यतः तात्काळ आकलन होतो आणि घटकाचा विभाग १ हा प्रारंभ बिंदू धरतो. अशाप्रकारे, "जगाची सुधारणा पवित्र व उत्तम कृत्याद्वारे, स्तुत्य व सुयोग्य वर्तनाद्वारे साध्य केली जाऊ शकते", हे उद्धरण वाचल्यानंतर, सहभागींना केवळ विचारले जाते, "जगाची सुधारणा कशाप्रकारे साध्य केली जाऊ शकते?" एका दृष्टीक्षेपात, या प्रकारचे बहुतेक प्रश्न आणि सराव खूप सोपे आहेत असे दिसते. परंतु, अनेक वर्षांचा अनुभव अशा प्रकारे सुरू करण्याच्या संस्थेच्या निर्णयाचे समर्थन करतो असे दिसते. आपल्या सर्वांना हे लक्षात ठेवण्याची आवश्यकता आहे की, एखाद्या उताऱ्यामध्ये सत्याचे पदर शोधण्याच्या घाईत, त्याचा स्पष्ट अर्थ मनाने दुर्लक्षित करू नये. आकलनाच्या या पहिल्या स्तराकडे लक्ष देणे देखील गटाने विचारविमर्श करण्यासाठी महत्त्वपूर्ण आहे; हे विचारांची एकता बळकट करते, जेव्हा वैयक्तिक मतांना दैवी ज्ञानाने प्रकाशित करण्याची संधी दिली जाते तेव्हा ते सहजपणे शक्य होते.

येथे हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे की बहुतेक परिच्छेदांचा तात्काळ अर्थ समजून घेण्यासाठी संदर्भाबाहेरील एका शब्दाच्या दीर्घ चर्चेने फायदा होत नाही. असे असले तरी, काही प्रसंगी, एखाद्या गटाने शब्दकोषातील शब्द शोधणे आवश्यक असू शकते. तथापि, संपूर्ण वाक्ये आणि परिच्छेदांमधून शब्दांचे अर्थ कसे काढायचे हे सहभागींनी शिकणे अधिक फलदायी ठरू शकते.

तात्कालिक अर्थाच्या क्षेत्राच्या पलीकडे जाऊन आशय समजून घेण्यासाठी, कल्पनांना ठोस अभिव्यक्ती कशी मिळते हे दर्शवणारी उदाहरणे उपयुक्त ठरू शकतात. या संदर्भात जे काही अपेक्षिले जाते ते सरळ सराव आहेत. विभाग २ मध्ये, उदाहरणार्थ, सहभागींना, त्यांनी नुकत्याच वाचलेल्या परिच्छेदाच्या प्रकाशात, काही वैशिष्ट्ये प्रशंसनीय आहेत की नाही हे निर्धारित करण्यास सांगितले आहे. विभाग ४ मधील तत्सम सरावांमध्ये,

त्यांना पाच सद्‌गुणांची नावे देण्यास प्रोत्साहित केले जाते आणि नंतर –लेखनात “सर्व मानवी सद्‌गुणांचा पाया” असे वर्णन केले आहे त्या– सत्यतेच्या अनुपस्थितीत त्यापैकी कोणतेही प्राप्त करणे शक्य आहे की नाही हे ठरवायला सांगितले आहे.

घटकाचा उद्देश साध्य करण्यासाठी, सादर केलेल्या परिच्छेदांच्या काही परिणामांबद्दल विचार करण्यास आव्हान देऊन सहभागींना समजून घेण्यासाठी आणखी प्रगती करण्याची मागणी केली जाते. विभाग २ मध्ये, “जगात चांगले लोक इतके कमी आहेत की त्यांच्या कृत्यांचा काहीच प्रभाव पडत नाही” हे विधान खरे आहे की नाही हे त्यांना निर्धारित करण्यास सांगितले आहे. येथे केवळ मतप्रदर्शन करण्याचा हेतू नाही. यावेळी सहशिक्षकाने थोडा वेळ थांबले पाहिजे आणि सहभागींच्या उत्तरांचे कारण विचारले पाहिजे. अपरिहार्यपणे, हे विधान खोटे असेल, कारण ते आधीच्या विभागातील पहिल्या अवतरणाशी विरोधाभास करते या निष्कर्षाप्रत गटाने पोहोचले पाहिजे. बहाई श्रद्धावंत दुसऱ्या व्यक्तिसमोर त्यांच्या पापांची कबुली देऊ शकतात का, हा प्रश्न देखील या प्रकारच्या सरावाचे एक उदाहरण आहे. हे पापमुक्तीचे साधन म्हणून कबुलीजबाब देण्याच्या शिकवणींमधील मनाईचा संदर्भ देते, ज्याचा अभ्यास केलेल्या कोणत्याही परिच्छेदामध्ये स्पष्टपणे उल्लेख केलेला नसला तरी, “तू दररोज आपल्या कर्मांची तपासणी कर, कारण तुला केव्हाही जाब देण्यासाठी बोलावण्यात येईल,” या श्लोकाचा अर्थ शोधून तो काढला जाऊ शकतो.

कोणत्याही प्रकारे घटकांमधील सराव विचाराधीन परिच्छेदांमध्ये समाविष्ट केलेल्या अर्थाच्या सर्व श्रेणींचा समावेश करण्याचा प्रयत्न करत नाहीत. प्रत्येक सहशिक्षकाने विचार करणे आवश्यक असलेला एक प्रश्न म्हणजे कोणत्याही सरावामध्ये किती चर्चा व्हायला हवी. येथे हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे की अनेक संबंधित परंतु बाह्यस्तरीय संकल्पनांचा परिचय करून चर्चा वाढवल्याने सामग्रीची परिणामकारकता कमी होण्याची शक्यता असते. प्रत्येक गटाला प्रगतीची वाजवी लय प्रस्थापित करणे आवश्यक आहे; सहभागींना हे विशिष्टपणे जाणवले पाहिजे की ते त्यांच्या स्वत:च्या शक्यतांनुसार सतत प्रगती करत आहेत. तथापि, सहशिक्षकाने सावध राहिले पाहिजे, अन्यथा सरावाचे विचारपूर्वक विश्लेषण न करता विभाग जलद आणि वरवरच्या पद्धतीने पार केले जातील; केवळ उत्तरे भरून अशा प्रकारे पुढे गेलेले गट कधीही चिरस्थायी परिणाम मिळवू शकणार नाहीत.

एक अंतिम मुद्दा काही उल्लेखास पात्र आहे: गटातील प्रत्येक सदस्य सामग्रीने समृध्द केलेल्या शिकण्याच्या प्रक्रियेत गुंतलेला आहे याची खात्री करणे हे सहशिक्षकावर अवलंबून असते. कोणत्याही व्यक्तीवर बोलण्यासाठी दबाव न आणता सहभाग नोंदवणे हे अनेकदा आव्हान असते. सुरुवातीपासून हे लक्षात घेतले पाहिजे की हे आव्हान क्वचितच असा प्रश्न विचारून पूर्ण केले जाऊ शकते जसे की, “याचा तुमच्यासाठी काय अर्थ आहे?” या प्रकारचे प्रश्न ज्ञान आणि सत्याला मताच्या पातळीवर कमी करतात. आणि मग असे वातावरण तयार करणे कठीण होते ज्यामध्ये समूहातील सदस्यांमधील विचारविमर्श प्रत्यक्षात वाढलेली समज वृद्धिंगत करते.

पुस्तकातील दुसरा घटक पहिल्याप्रमाणेच, आध्यात्मिक जीवनासाठी आवश्यक असलेल्या सवयीशी संबंधित आहे: नियमितपणे प्रार्थना करणे. हे सुरुवातीच्या भागात “सेवेचा मार्ग” ही संकल्पना स्पष्ट करते आणि सुचवते की या मार्गावर चालण्यासाठी आपल्याला दुहेरी उद्देशाने भारले पाहिजे. सहभागी उद्धरणांचा प्रारंभिक संच तपासतात जे या उद्देशाच्या स्वरूपाची अंतर्दृष्टी देतात, एक भावार्थ जो भविष्यातील अभ्यासक्रमांमध्ये विस्तृत केला जाईल.

या भावार्थाच्या पार्श्वभूमीवर हा घटक प्रार्थनेचे महत्त्व हाताळतो. मागील परिच्छेदांमध्ये वर्णन केलेल्या पद्धतीप्रमाणेच तो एक दृष्टिकोन स्वीकारतो. अभ्यास केलेल्या लेखनातील परिच्छेदांचा अर्थ समजून घेण्यासाठी प्रश्न आणि सराव तयार केले जातात. जसजसा गट घटकामधून प्रगती करतो तसतसे, भूतकाळातील व्याख्या आणि पद्धतींमध्ये रुजलेल्या कल्पनांचे विश्लेषण करून सहशिक्षकाला शंका दूर करणे आवश्यक असते. काही परंपरांमध्ये, विधी आणि स्वरूपाने हळूहळू आंतरिक स्थितीचे महत्त्व कमी केले आहे आणि बरेच लोक प्रार्थनेच्या आवश्यकतेकडे दुर्लक्ष करतात, जे मानवी आत्म्यासाठी, शरीराचे पोषण करण्यासाठी अन्नापेक्षा कमी महत्त्वाचे नाही.

सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे, हा घटक सहभागींमध्ये “परमेश्वराशी संभाषण” करण्याची आणि त्याच्या जवळ येण्याची इच्छा जागृत करण्याची आकांक्षा बाळगतो. प्रार्थनेच्या स्थितीत प्रवेश करणे म्हणजे काय, आपण असे केल्यावर आपल्या अंत:करणाची आणि मनाची स्थिती आणि आपल्या सभोवतालच्या वातावरणात, आपण एकटे आहोत किंवा संमेलनात असलो तरी कोणत्या परिस्थिती निर्माण केल्या पाहिजेत या विचारांना संबोधित केले आहे. खरोखरच, सामुदायिक उपासनेतून निर्माण होणाऱ्या शक्तींचा थोडा विचार केल्यानंतर, सहभागींना प्रार्थना आणि भक्तीपर बैठक आयोजित करण्याचा विचार करण्यास सांगितले जाते.

“जीवन आणि मृत्यू” या पुस्तकाच्या तिसऱ्या घटकाचा अभ्यास केल्याने सेवेच्या मार्गावर चालण्याची कटिबद्धता बळकट होईल आणि त्याला अधिक गहन अर्थ मिळेल अशी आशा आहे. या जगातील सेवा जीवनाच्या संपूर्ण संदर्भात उत्तम प्रकारे समजली जाते, जे आपल्या पृथ्वीवरील अस्तित्वाच्या पलीकडे पसरलेले असते आणि आपले आत्मे परमेश्वराच्या जगामध्ये प्रगती करत असताना कायमचे चालू राहते. शिक्षणाच्या प्रक्रियेत, तांत्रिक प्रशिक्षणाच्या विरोधात, सहभागींनी ते काय करत आहेत याचा अर्थ आणि त्याच्या महत्वाबाबतीत स्वत:स अधिकाधिक जागरूक केले पाहिजे. अशा चेतना वाढल्या तरच, अनुभव सूचित करतो की, ते स्वत:ला त्यांच्या स्वत:च्या शिक्षणाचे सक्रिय, जबाबदार “मालक” म्हणून पाहतील.

घटकाचा प्रत्येक विभाग बहाई लेखनातील एक ते तीन उद्धरणांसह उघडतो, त्यानंतर काही सराव केले जातात. या घटकात उद्धृत केलेल्या परिच्छेदांची भाषा मागील दोन घटकांपेक्षा जास्त अवघड आहे. गटाला कठीण शब्दांवर लक्ष ठेवण्याची अर्थातच गरज नाही; प्रत्येक विभागामध्ये संबोधित केलेली मध्यवर्ती कल्पना प्रत्येकाला समजेल याची खात्री सहशिक्षकाला करायची आहे, जी सरावामध्ये नेमकेपणाने बाहेर आणण्याचा प्रयत्न केला जातो.

विषयाचे स्वरूप पाहता, ठोस उदाहरणांचा समावेश असलेले सराव फार कमी आहेत. बहुतेकांचा कल संकल्पनात्मक स्तरावर चालतो. हे लक्षात घेतले पाहिजे की सरावाद्वारे विचारलेल्या काही प्रश्नांची उत्तरे पटकन किंवा स्पष्टपणे दिली जाऊ शकत नाहीत. या विषयाबद्दल जागरुकता निर्माण करण्यासाठी त्यांची ओळख करून दिली जाते; सहभागींनी अशा प्रश्नांचा फक्त विचार केला तर शिकण्याचे उद्दिष्ट पूर्ण झालेले असते.

पहिले अनेक विभाग आत्मा आणि शरीर यांच्यातील नातेसंबंधावर लक्ष केंद्रित करतात, जे एकत्रितपणे, अस्तित्वाच्या या स्तरात मानवाची रचना करतात. या विभागांमध्ये मांडलेली मध्यवर्ती कल्पना अशी आहे की आत्मा हा भौतिक अस्तित्व नाही; त्याचा शरीराशी असलेला संबंध आरशात दिसणाऱ्या प्रकाशाशी तुलना करता येतो. त्याच्या पृष्ठभागावर असलेली धूळ किंवा आरशाचा शेवटचा नाश या दोन्ही गोष्टी प्रकाशाच्या तेजावर परिणाम करू शकत नाहीत. मृत्यू म्हणजे केवळ स्थिती बदलणे आहे, जेव्हा शरीर आणि आत्मा यांच्यातील संबंध तुटतो; तद्नंतर, आत्मा त्याच्या निर्मात्याकडे अनंतकाळ प्रगती करतो.

नंतर हा घटक जीवनाच्या उद्देशाच्या प्रश्नाकडे वळतो –परमेश्वराला जाणून घेणे आणि त्याची उपस्थिती प्राप्त करणे. येथे चर्चा दोन व्यापक विषयांभोवती फिरते. प्रथम ही की या जगात आपल्या जीवनाचा उद्देश काय आहे आणि दुसरी आत्म्याचा मृत्यूनंतरचा प्रवास. आत्मा हा परमेश्वराचे लक्षण आहे आणि त्याची सर्व नामे आणि गुणधर्म तो प्रतिबिंबित करू शकतो. तरीही मनुष्याची अंतर्गत क्षमता अव्यक्त आहे; जी केवळ, ज्या पवित्र व्यक्ती मानवतेचे मार्गदर्शन करण्यासाठी वेळोवेळी अवतरतात त्या परमेश्वराच्या प्रकटीकरणांच्या मदतीने विकसित केले जाऊ शकते. ते अवतार जे आध्यात्मिक शिक्षण देतात, त्यातून आपल्यात दडलेला खजिना उघड होऊ शकतो.

मृत्यूनंतरच्या आत्म्याच्या प्रवासाबद्दल, सहभागींनी विचार करण्यासाठी अनेक कल्पना मांडल्या आहेत: जे परमेश्वरावर श्रध्दा ठेवतात त्यांना खरा आनंद मिळेल; आपल्यापैकी कोणालाही आपला अंत कधीच कळू शकत नाही आणि म्हणून आपण एकमेकांना क्षमा केली पाहिजे आणि इतरांपेक्षा श्रेष्ठ समजू नये; पुढच्या जगात, या जगाप्रमाणेच, आत्मा प्रगती करत राहील आणि आपण येथे विकसित केलेली आध्यात्मिक क्षमता तेथे आपल्याला मदत करेल आणि सहाय्यभूत होईल; आपण आपल्या प्रियजनांना परलोकाच्या विश्वात ओळखू शकू, या विश्वातील आपले जीवन लक्षात ठेवू आणि पवित्र आणि पावन आत्म्यांच्या सहवासाचा आनंद घेऊ.

बहाउल्लाह यांच्या पवित्र लिखाणातील एका उताऱ्यासह हा घटक संपतो ज्यामध्ये आम्हाला परलोकाच्या विश्वामधील फायद्यांची खात्री दिली जाते आणि या जीवनातील बदल आणि शक्यता आम्हाला दु:खात आणू देऊ नका असे आवाहन केले जाते. सहभागींना, नंतर, त्यांनी त्यांच्या स्वत:च्या जीवनासाठी काय अभ्यास केला आहे यावर विचार करण्यास सांगितले जाते.

बहाई लिखाणे समजून घेणे

उद्देश

दररोज पवित्र लिखाणांतील उद्धरणे
वाचण्याची आणि त्यांच्या अर्थावर
चिंतन करण्याची सवय बळकट करणे

विभाग १

या घटकाचा उद्देश आपणास दररोज दैवी लिखाणांतील उद्धरणे वाचण्याची आणि त्यांच्या अर्थावर चिंतन करण्याची सवय विकसित आणि बळकट करण्यात मदत करणे हा आहे. या घटकाची सुरुवात एका सोप्या पध्दतीने होते, जेव्हा आपणास पवित्र लिखाणांतील एक–वाक्य उद्धरण वाचण्यास आणि प्रश्नाचे उत्तर देण्यास सांगते, ज्याचे उत्तर स्वत: उद्धरण आहे. हे कार्यान्वित करणे सोपे असले तरी, हा सराव उताऱ्यांच्या भावार्थावर मनन करण्यास व त्यांना तोंडपाठ करण्यास मदत करेल.

"जगाची सुधारणा पवित्र व उत्तम कृत्याद्वारे, स्तुत्य व सुयोग्य वर्तनाद्वारे साध्य केली जाऊ शकते."[१]

१. जगाची सुधारणा कशाप्रकारे साध्य केली जाऊ शकते? ______________________________

____

"सावधान, हे बहाच्या लोकहो, अन्यथा, ज्यांची वचने त्यांच्या कृतींहून भिन्न आहेत अशा त्या लोकांच्या मार्गावर तुम्ही वाहत जाल."[२]

२. आपण कोणाच्या मार्गावर वाहत जाऊ नये? ______________________________

____

"हे अस्तित्व पुत्रा! तू दररोज आपल्या कर्मांची तपासणी कर, कारण तुला केव्हाही जाब देण्यासाठी बोलावण्यात येईल."[३]

३. आपल्याला जाब देण्यासाठी बोलण्यापूर्वी आपण काय केले पाहिजे? ____________________

____

"बंधूंनो! म्हणा, शब्द नव्हे तर कृती तुझे आभूषण असू दे."[४]

४. आपले खरे आभूषण काय असले पाहिजे? ______________________________

____

"पावन वचने आणि शुद्ध व उत्तम कृत्ये ईश्वरी वैभवाच्या स्वर्गाकडे आरोहण करतात."[५]

५. पावन शब्द आणि पवित्र व उत्तम कृत्ये काय करतात? ______________________________

____

विभाग २

खाली आपण नुकत्याच वाचलेल्या उद्धरणांशी संबधीत काही उतारे दिले आहेत. ते आपणास आपल्या गटासोबत उद्धरणांच्या महत्त्वावर अधिक चिंतन करण्यात मदत करण्याच्या उद्देशाने आहेत आणि ते यांत्रिकपणे केले जाऊ नयेत. तथापि, जेव्हा सराव आव्हानात्मक असतो, तेव्हा तुमच्या गटाचे सहशिक्षक तुम्हाला ते पूर्णपणे अन्वेषण करण्यात मदत करतील.

१. "स्तुत्य" म्हणजे असे काही जे स्तुतीस योग्य आहे. खालीलपैकी कोणत्या गोष्टी स्तुत्य आहेत?

___ उत्तम कामगार होणे
___ दुसऱ्याचा आदर करणे
___ अभ्यासू असणे
___ खोटारडा असणे
___ आळशी असणे
___ इतरांची सेवा करणे

२. "तुला केव्हाही जाब देण्यासाठी बोलावण्यात येईल." या वाक्यांशाचा अर्थ काय? __________

____

३. खालीलपैकी कोणती वाक्ये बरोबर आहेत?

___ जगात चांगले लोक इतके कमी आहेत की त्यांच्या कृत्यांचा काहीच प्रभाव पडत नाही.
___ जे इतरांच्या मतांशी सुसंगत असते, ते बरोबर असते.
___ जे परमेश्वराच्या शिकवणींशी सुसंगत असते, ते बरोबर असते.

४. खालीलपैकी कोणती कृत्ये पवित्र व उत्तम आहेत?

___ लहान मुलांची जोपासना करणे व त्यांना शिकवणे
___ चोरी करणे
___ इतरांच्या प्रगतीसाठी प्रार्थना करणे
___ अडचणीतून बाहेर पडण्यासाठी थोडेसे खोटे बोलणे
___ इतरांना मदत करून बक्षीसाची अपेक्षा करणे

५. खालीलपैकी कोणत्या परिस्थितीत व्यक्तीचे शब्द त्याच्या कृतींपेक्षा वेगळे आहेत?

___ आपण सर्वांनी एकत्र यायला हवे, असे कोणीतरी वारंवार सांगत राहतो पण संघर्ष निर्माण होईल अशा पद्धतीने वागतो.
___ कोणीतरी शुद्ध जीवनाच्या मुल्यांची प्रशंसा करतो परंतु विवाहाबाहेर लैंगिक संबंध ठेवतो.

___ कोणीतरी अधूनमधून मद्यपान करतो, तरीपण मद्यपान करण्यास मनाई असलेल्या धार्मिक श्रद्धेचे पालन करण्याचा दावा करतो.

___ कोणीतरी स्त्री—पुरुष समानतेचा पुरस्कार करतो परंतु नियोक्ता म्हणून समान कामासाठी स्त्रियांना पुरुषांपेक्षा कमी पगार देतो.

६. बहाई श्रद्धावंतांना दुसऱ्या व्यक्तिसमोर पाप स्विकारण्याची अनुमती आहे का? ____________

७. व्यक्तिने पाप स्विकारण्याऐवजी काय केले पाहिजे? ________________________

____

८. "ईश्वरी वैभवाचा स्वर्ग" म्हणजे काय? ______________________________

____

९. जगावर वाईट कर्मांचा काय परिणाम होतो? ___________________________

____

१०. जे वाईट कर्म करतात त्यांच्यावर त्याचा काय परिणाम होतो? __________________

____

विभाग ३

आता पवित्र लिखाणांतील खालील उद्धरणे वाचा आणि त्यावर मनन करा. नंतर ते तोंडपाठ करण्याचा प्रयत्न करा.

"सत्यवादिता सर्व मानवी सद्‌गुणांचा पाया आहे."[६]

१. सर्व मानवी सद्‌गुणांचा पाया काय आहे? ______________________________

"परमेश्वराच्या सर्व विश्वांमध्ये, सत्यवादितेशिवाय कोणत्याही आत्म्यासाठी प्रगती आणि यश अशक्य आहे."[७]

२. सत्यवादितेशिवाय काय अशक्य आहे? ______________________________

____

"लोकहो, सत्यवादितेने आपली वाणी अलंकृत करा, आणि प्रामाणिकतेच्या आभूषणाने आपले आत्मे विभूषित करा."[८]

३. आपण आपली वाणी कशाने अलंकृत केली पाहिजे? ________________

____

४. आपण आपले आत्मे कशाने विभूषित केले पाहिजेत? ________________

____

"आपली दृष्टी निर्मळ, आपले हस्त एकनिष्ठ, आपली जिव्हा सत्यवादी आणि आपले ह्रदय प्रबुद्ध असू द्या."[९]

५. आपली दृष्टी कशी असावी? ———————————— आपले हस्त? ———————— आपली जिव्हा? ———————— आपले ह्रदय? ————————————

"जे परमेश्वराच्या दैवी आश्रयस्थानी निवास करतात आणि जे चिरकालिन वैभवाच्या आसनावर अधिष्ठित झाले आहेत, त्यांचे क्षुधेने प्राणही जात असले तरी, ते आपले हस्त पुढे करून आपल्या शेजाऱ्याची संपत्ती बेकायदेशीररित्या बळकवणास नकार देतील, मग तो शेजारी कितीही अधम आणि कुपात्र का असेना."[१०]

६. जरी आपण उपाशी मरत असलो तरी आपण काय करण्यासाठी नकार द्याल? ________

____

____

विभाग ४

जसे की आपण कदाचित विभाग २ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, या घटकामधील काही सराव निश्चित उत्तरे अपेक्षित करतात. अशा प्रकरणांमध्ये, उत्तराबद्दल शंका असल्यास, आपल्या गटाचा सहशिक्षक आपणास आणि आपल्या सह—सहभागींना विचारांच्या एकतेपर्यंत पोहोचण्यास मदत करू शकेल. इतर सरावांसाठी, आपापसातील चर्चा हीच मौल्यवान आहे आणि कोणतेही विशिष्ट उत्तर अपेक्षित नाही. खाली दिलेल्या सरावांमध्ये, सराव ३ पहिल्या प्रकारचा आहे, तर सराव ६ दुसऱ्या प्रकारचा आहे.

१. सत्यवादिता सर्व मानवी सद्‌गुणांचा पाया आहे. पाच सद्‌गुण लिहा ____________________

____

२. आपण हे सद्‌गुण सत्यवादितेशिवाय संपादन करू शकतो का? ____________________

३. खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?

___ एखादा मनुष्य, जरी खोटे बोलत असला, तरी तो न्यायी असू शकतो.

___ चोरी करणारा मनुष्य विश्‍वासपात्र आहे.

___ जे आपल्या मालकीचे नाही त्यास विश्‍वासू हात कदापि स्पर्श करत नाही.

___ अश्लील पुस्तके वाचणे हे बहाउल्लाह ह्यांच्या आपली दृष्टी पवित्र करण्याच्या सल्ल्याविरूध्द आहे.

___ सत्यवादिता म्हणजे खोटे न बोलणे.

___ प्रामाणिकपणा हे आत्म्याचे आभूषण आहे.

___ जो मनुष्य सत्यनिष्ठ नाही तो आध्यात्मिक प्रगती करू शकतो.

___ अधूनमधून खोटे बोलणे ठिक आहे.

___ भुकेमुळे चोरी करणे परमेश्‍वरास मान्य आहे.

___ नंतर परत करू असा विचार करून, एखादी वस्तू तिच्या मालकाच्या परवानगी शिवाय घेणे, म्हणजे चोरी करणे नव्हे.

___ जेव्हा आपण प्रामाणिकपणे कार्य करतो आणि निष्पक्ष व सत्यवादी असतो तेव्हा आपले अंत:करण प्रकाशित होते.

___ थोडीशी फसवणूक केल्याशिवाय व्यवसाय यशस्वी करणे अशक्य आहे.

४. आपण स्वत:शी खोटे बोलू शकतो काय? ______________________________

५. आपण जेव्हा खोटे बोलतो तेव्हा आपण काय गमावतो? ____________________

६. आपण सर्वजण सत्यनिष्ठ व प्रामाणिक असू तर हे जग कशासारखे असेल? __________

____

विभाग ५

खाली दिलेली उद्धरणे वाचा आणि त्यांना तोंडपाठ करण्याचा प्रयत्न करा. पवित्र वचनांना तोंडपाठ करने अत्यंत लाभकारक असते आणि आणि ते करण्यासाठी आपण पुरेपूर प्रयत्न केला पाहिजे. प्रत्येकजण,

अर्थातच, उद्धरणे सहजपणे तोंडपाठ करण्यास सक्षम नाही. तथापि, प्रयत्न केल्याने आपल्याला त्यातील अर्थ आपल्या अंत:करणावर आणि मनावर कोरण्यास आणि शक्य तितक्या मूळ मजकुराचा अंतर्गत अर्थ शब्दांत व्यक्त करण्यास मदत होते.

> **"प्रेमळ वाणी मानवी अंत:करणाची लोहचुंबक होय. ती आत्म्याचे अन्न होय, ती शब्दांना अर्थाने भूषविते, बुद्धीमत्ता आणि ज्ञानाच्या प्रकाशाची ती तुषार होय."**[११]

१. प्रेमळ वाणीचे वर्णन कसे करता येऊ शकते? ______________________________

____

२. प्रेमळ वाणीचा शब्दांवर काय परिणाम होतो? ______________________________

____

> **"हे तुम्ही परमस्वामीच्या प्रियजनहो! या पवित्र धर्मचक्राच्या अवधीत संघर्ष आणि वादावादीला कोणत्याही प्रकारे अनुज्ञा नाही. प्रत्येक आक्रमक व्यक्ती परमेश्वराच्या कृपेपासून स्वत:स वंचित करतो."**[१२]

३. वरील उद्धरणानुसार या धर्मचक्राच्या अवधीत कोणत्या गोष्टीत अनुज्ञा नाही? ______________

____

४. आक्रमक मनुष्य स्वत:स काय करून घेतो? ______________________________

____

> **"आजच्या दिव्य दिनी परमेश्वराच्या प्रिय भक्तांमध्ये आपापसातील कलह व संघर्ष, द्वेष, वैमनस्य व उदासीनता यासारख्या विघातक प्रवृत्तीपेक्षा इतर कोणत्याच गोष्टी ह्या पवित्र धर्मकार्याला मोठ्या प्रमाणात हानी पोहचवू शकत नाहीत."**[१३]

५. परमेश्वराच्या धर्मकार्यास सर्वात मोठी हानी कशाने होऊ शकते? ______________________

____

> **"केवळ शब्दांनी मैत्रीभाव दर्शवून मानू नका, तुम्ही ज्यांच्या ज्यांच्या सहवासात याल, त्या सर्वांप्रती प्रेममय दयाळूपणाने तुमचे अंत:करण प्रज्वलित होऊ द्या."**[१४]

६.	आपण कोणत्या प्रकारच्या मैत्रीभावाने समाधानी न झाले पाहिजे? ______________________

____

७.	आपल्या अंत:करणात कोणती ज्योती प्रज्वलित झाली पाहिजे? ______________________

____

“जेव्हा तुमच्या डोक्यात लढाईचा विचार येईल तेव्हा तुम्ही त्यापेक्षा अधिक उत्कटतेने शांततेचा विचार करून आलेल्या लढाईच्या विचारांना प्रतिबंध करा. एकमेकांबद्दलच्या द्वेषाच्या सर्व भावना उत्कट प्रेमाच्या विचारांनी मारून टाकल्या पाहिजेत.”[१५]

८.	आपण युद्धाच्या विचाराला कशाने विरोध केला पाहिजे? ______________________

____

९.	आपण द्वेषाचा विचार कशाने नष्ट केला पाहिजे? ______________________

विभाग ६

वरील उद्धरणे लक्षात घेऊन, खालील सराव करा:

१.	चुंबकासाठी दुसरा शब्द आहे “लोहचुंबक”. एक दयाळू वाणी लोहचुंबकाप्रमाणे कशा प्रकारे कार्य करू शकते? ______________________

२.	खालीलपैकी कोणती विधाने दयाळू वाणीतून पुढे येतात?

___ “मला त्रास देऊ नकोस!”
___ “तुम्ही हे का समजून घेत नाहीत?”
___ “कृपया, आपण वाट पहाल काय?”
___ “किती भयंकर मुले आहेत ही!”
___ “तुमचा आभारी आहे. तुम्ही अत्यंत दयाळू आहात.”
___ “मला आता तुमच्यासाठी वेळ नाही. मी कामात व्यस्त आहे.”

३.	खालीलपैकी कोणत्या परिस्थितीत संघर्ष आणि वादावाद उपस्थित आहेत?

___ बहाई विचारविमर्शाच्या दरम्यान दोन व्यक्ति भिन्न विचार व्यक्त करतात.

___ विचारविमर्श करताना दोन व्यक्ति नाराज होतात आणि एकमेकांशी वाद घालतात.
___ दोन व्यक्ति साप्ताहिक भक्ती बैठकीत येणे थांबवतात कारण ते एकमेकांशी बोलत नसतात.
___ प्रकल्पावर सहयोग करणाऱ्या गटाचे सदस्य तक्रार करत राहतात, प्रत्येकजण म्हणतो की इतर सदस्य त्यांचे कर्तव्य पार पाडत नाहीत.

४. खालीलपैकी कोणती परिस्थिती बेबनाव होण्याची चिन्हे दर्शवते?

___ दोन मित्र रस्त्यावरून एकमेकांजवळून जातात परंतु एकमेकांकडे दुर्लक्ष करतात.
___ एखादी व्यक्ती भक्तीपर्व बैठकेत पोहोचते आणि सर्वजण त्या व्यक्तीचे मन:पूर्वक स्वागत करतात.
___ जरी ते एकमेकांशी विनम्र असले तरी, एका गटातील दोन सदस्य एकत्र प्रकल्पात भाग घेण्यास अनुच्छिक आहेत.

५. खालील विधाने सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ इतरांविषयी आपणांस ते काही वाटते ते जसेच्या तसे त्यांना सांगितले पाहिजे, मग त्यांची मने दुखावली तरी त्याची पर्वा करू नये.
___ संघर्ष टाळण्यासाठी खोटे बोलणे उचित आहे.
___ संघर्षावर प्रेमाने व दयेने मात करता येऊ शकते.
___ जेव्हा प्रेमाने शब्द बोलले जातात तेव्हा त्यांचा अधिक प्रभाव पडतो.
___ दुसऱ्याने जर भांडणास सुरूवात केली तर त्याच्याशी भांडणे उचीत आहे.
___ एखादी व्यक्ति आजारी किंवा दु:खी असेल तर त्या व्यक्तिस इतरांशी उध्दटपणे वागण्याचा अधिकार आहे.
___ दुसरे जेव्हा चूक करतात तेव्हा त्यांच्यावर हसणे म्हणजे दयाळूपणा नव्हे.
___ जेव्हा मित्रांमध्ये कटुता असेल, तेव्हा प्रत्येकाने एकमेकांच्या अधिकाधिक जवळ येण्यासाठी विशेष प्रयत्न केले पाहिजेत.
___ जेव्हा मित्रांमध्ये कटुता असेल, तेव्हा एक दुसऱ्याने आपल्याजवळ येण्याचे प्रयत्न करेपर्यंत प्रत्येकाने वाट पाहिली पाहिजे.

विभाग ७

खालील उद्धरणे वाचा आणि त्यांना तोंडपाठ करा:

"निंदेने अंत:करणाचे तेज हरण होते आणि आत्म्याचा प्राण मावळतो."[१६]

"तू स्वत: पापी आहेस तोपर्यंत इतरांच्या पापांचा उच्चार देखील करू नकोस."[१७]

"तुला जे बोलले ते तू ऐकू शकणार नाही असे वाईट संभाषण करू नकोस, इतरांच्या दोषांची अतिशयोक्ती करू नकोस ज्यायोगे तुझे दोष मोठे दिसू नयेत..."[१८]

"हे अस्तित्व पुत्रा! तू स्वत:चे दोष विसरून इतरांच्या दोषांमध्ये स्वत:ला कसा गुंतवून ठेवू शकतोस?"[१९]

१. जो निंदा करतो त्याच्यावर निंदेचे काय परिणाम होतात? ______________________________

____

२. इतरांच्या पापांवर लक्ष केंद्रित करण्यापूर्वी आपण काय विचार केला पाहिजे? ______________

____

३. आपण इतरांच्या दोषांची अतिशयोक्ती दर्शविली तर आपले काय होईल? ________________

____

४. आपण इतरांच्या दोषांविषयी विचार करताना कशाची आठवण ठेवली पाहिजे? ______________

____

विभाग ८

वरील उद्धरणे लक्षात घेऊन, खालील सराव करा:

१. जो इतरांच्या दोषावर लक्ष केंद्रित करतो त्या व्यक्तीच्या आत्म्याच्या प्रगतीचे काय होते? _______

____

२. निंदेचा समाजावर काय परिणाम होतो? ____

____

३. एखादा मित्र जेव्हा दुसऱ्याच्या दोषांबाबत बोलतो तेव्हा तुम्ही काय करता? ______________

____

४. खालील विधाने सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ आपण एखाद्याच्या वास्तविक दोषांविषयी बोलत असू तर आपण निंदा करत नाही.

___ आपण दुसऱ्या मनुष्याच्या सद्‌गुणांविषयी बोलत असू आणि त्याचवेळी त्याच्या दोषांविषयी बोलत असू तर आपण निंदा करत नाही.

___ निंदा करणे आपल्या समाजात रूढी बनली आहे आणि आपण तिला टाळण्याची शिस्त वाढविली पाहिजे.

___ ऐकणारा जर असे वचन देत असेल की आपण इतर व्यक्तिविषयी तो जे काहीही बोलतो त्याची तो कुठेही वाच्यता करणार नाही, तर निंदा करण्यात कोणतीच हानी नाही.

___ निंदा ऐक्याच्या सर्वात मोठ्या शत्रुंपैकी एक आहे.

___ जर आपणास नेहमी इतर लोकांची निंदा करावयाची सवय लावली तर आपण सहजपणे निंदेच्या जाळ्यात अडकूण जावू.

___ जेव्हा स्थानिक आध्यात्मिक संसदेच्या बैठकीत समितीच्या सदस्यांची नावे ठरविण्यासाठी, वेगवेगळया लोकांच्या क्षमतेविषयी चर्चा करण्यात येते तेव्हा ती निंदा असते.

___ आपणास निंदा करावीशी वाटते तेव्हा आपण स्वत:च्या दोषांविषयी विचार केला पाहिजे.

___ जेव्हा धर्मश्रध्देस हानीकारक अशा गोष्टी करणाऱ्या एखाद्या व्यक्तिविषयी आपण जाणतो, तेव्हा आपण समुदायातील सदस्यांशी चर्चा केली पाहिजे.

___ जेव्हा धर्मश्रध्देस हानीकारक अशा गोष्टी करणाऱ्या एखाद्या व्यक्तिविषयी आपण जाणतो, तेव्हा आपण केवळ स्थानिक आध्यात्मिक संसदेलाच याची माहिती दिली पाहिजे.

___ विवाहित जोडप्याने इतर लोकांच्या दोषांबद्दल बोलणे चुकीचे नाही कारण त्यांनी एकमेकांपासून गुप्तता ठेवू नये.

विभाग ९

सुरुवातीला नमूद केल्याप्रमाणे, या घटकाचा उद्देश, सहभागींना दररोज पवित्र लेखनांतील उद्धरणे वाचण्याची आणि त्यांच्या अर्थावर चिंतन करण्याची सवय विकसित आणि बळकट करण्यासाठी त्यांच्या प्रयत्नांमध्ये मदत करणे हा आहे. दररोज सकाळी आणि सायंकाळी परमेश्वराचे वचन वाचणे ही बहाउल्लाह ह्यांची शिकवण आहे जी आपल्या आध्यात्मिक विकासासाठी हितकारक आहे. खालील उद्धरण आम्हाला या दायित्वाची पूर्तता केल्यामुळे मिळालेल्या औदार्याची आठवण करून देतो आणि तुम्हाला ते तोंडपाठ करण्यासाठी प्रोत्साहित केले जाते:

> **"माझ्या वचनांच्या महासागरात स्वत:ला डुंबवून घ्या, जेणेकरून त्यातील रहस्यांचा तुम्हास उलगडा होईल आणि त्याच्या सखोल उदरात दडलेल्या सर्व ज्ञानमौक्तिकांचा शोध तुम्हाला लागेल."**[२०]

हे घटक पूर्ण केल्यावर, आपणास बहाउल्लाह ह्यांच्या पवित्र लेखनाचे पुस्तक घेण्याची इच्छा वाटेल असेल आणि ज्यामधून आपण दररोज वचन करू शकाल. "रहस्यमय शब्द" हा ग्रंथ ही एक चांगली प्रथम निवड आहे.

संदर्भ:

१. शोघी एफेंदी - दैवी न्यायाचे आगमन
२. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. १३९)
३. रहस्यमय शब्द (अरेबिक क्र. ३१)
५. वरील प्रमाणे (पर्शियन क्र. ५)
६. वरील प्रमाणे (पर्शियन क्र. ६९)
७. शोघी एफेंदी - दैवी न्यायाचे आगमन
८. वरील प्रमाणे
९. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. १३६)
१०. किताब-ए-अकदसनंतर प्रकट केलेल्या बहाउल्लाहांच्या पत्रिका
११. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. १३७)
१२. वरील प्रमाणे (क्र. १३२)
१३. अब्दुल-बहांचे इच्छापत्र व वारसपत्र
१४. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ५)
१५. अब्दुल-बहा - पॅरिस येथील वक्तव्ये
१६. वरील प्रमाणे
१७. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. १२५)
१८. रहस्यमय शब्द (अरेबिक क्र. २७)
१९. वरील प्रमाणे (पर्शियन क्र. ४४)
२०. वरील प्रमाणे (अरेबिक क्र. २६)
२१. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ५२)

प्रार्थना

उद्देश

प्रार्थनेच्या महत्त्वावर चिंतन करणे आणि नियमितपणे
प्रार्थना करण्याची सवय बळकट करणे

विभाग १

रुही संस्थेचे अभ्यासक्रम सहभागींना सेवेच्या मार्गावर चालण्यास मदत करण्याच्या उद्देशाने आहेत. आध्यात्मिक आणि बौद्धिकदृष्ट्या विकासासाठी आणि समाजाच्या परिवर्तनात योगदान देण्यासाठी, दुहेरी हेतूने प्रेरित असलेल्या या मार्गावर आम्ही चालतो. आपल्या उद्देशाचे हे दोन पैलू एकमेकांपासून अविभाज्य आहेत. बहाउल्लाह आपल्याला एका वचनात उपदेश देतात की:

"तुम्ही स्वतःच्याच हितसंबंधात व्यस्त राहता कामा नये; ज्या गोष्टींनी मानवजातीचे भविष्य उजळेल आणि मानवी अंतःकरण व आत्मा पवित्र होईल, अशावर तुमचे लक्ष केंद्रित करा."[१]

दुसऱ्या वचनात बहाउल्लाह स्पष्ट करतात की:

"...ज्या उद्देशासाठी नश्वर मानवांनी, पूर्ण शून्यतेमधून अस्तित्वाच्या जगात पाऊल ठेवले आहे ते हे आहे की त्यांनी जगाच्या योगक्षेत्रासाठी कार्य करावे आणि एकत्रितपणे सामंजस्यात व सद्‌भावामध्ये राहावे."[२]

आपल्या अंतर्गत परिस्थितीशी संबंधित, ते घोषित करतात की:

"शुध्द अंतःकरण हे आरशाप्रमाणे आहे; ईश्वराशिवाय सर्वांपासून प्रेम आणि वियोगाने त्याला शुद्ध कर, जेणेकरून त्यात सत्य सूर्य प्रकाशेल आणि चिरंतन पहाट होईल."[३]

आणि अब्दुल–बहा आपल्याला सांगतात:

"तुमची अंतःकरणे शुद्ध असली पाहिजेत आणि तुमचे हेतू प्रामाणिक असले पाहिजेत, जेणेकरून तुम्ही दैवी वरदानांचे प्राप्तकर्ता होऊ शकाल."[४]

१. आपल्या विचारांचा आणि हितसंबंधांचा केंद्रबिंदू काय असावा? ____________________

____

२. कोणत्या उद्देशाने आपण पूर्ण शून्यतेमधून अस्तित्वाच्या जगात पाऊल ठेवले आहे? __________

____

३. आपल्या शुध्द अंतःकरणचा आरसा आपण कशाने स्वच्छ केला पाहिजे? ________________

____

४. दैवी वरदानांना आकर्षित करणाऱ्या काही परिस्थिती कोणत्या आहेत? ____________________

____

५. खालीलपैकी काही वाक्ये खरी आहे का?

___ आधी आपण स्वत:ची काळजी घेतली पाहिजे आणि नंतर आपण इतरांची काळजी घेऊ शकता.

___ जर आपण नेहमी इतरांना मदत करत राहत असाल, तर आपण आपली स्वत:ची ध्येये गमावून बसाल.

___ आपण स्वत:च आपले सर्वात जवळचे मित्र आहात.

___ आपणास कशामुळे आनंदित होतात हे शोधणे सर्वात महत्त्वाचे आहे.

___ आपण आपल्या स्वप्नांचे अनुसरण करा आणि ते आपणास आनंदाकडे नेतील.

___ जोपर्यंत आपण इतरांना दुखवत नाही, तोपर्यंत आपण काय करतो याने काहीही फरक पडत नाही.

___ जोपर्यंत आपण काही चांगले कार्य करत आहात तोपर्यंत तुमचा हेतू स्वार्थी असणे योग्य आहे.

विभाग २

आपल्या दुहेरी उद्देशाच्या केंद्रस्थानी असलेली श्रद्धा ही आहे की परमेश्वराने आपल्या सर्वांनाच उदात्त बनवले आहे. बहाउल्लाह म्हणतात:

“हे चैतन्य पुत्रा! मी तुला धनवान निर्मिले असताही तू स्वत:वर दारिद्र्य का ओढवून घेतोस? मी तुला प्रतिष्ठित केले असूनही तू स्वत:स हीन का करतोस? ज्ञानाच्या सारतत्त्वातून मी तुला अस्तित्व दिले असताही माझ्याशिवाय इतरांकडून तू ज्ञान प्रकाश का शोधतोस? मी तुला प्रेमाच्या मातीतून आकार दिला तरी तू इतरांबरोबर स्वत:स कसे गुंतवून घेतोस? तू अंतर्मुख हो ज्यायोगे सामर्थ्यशाली, शक्तिशाली आणि स्वयंभू म्हणून तू मला आपल्या अंतर्यामी पहावेस.”[५]

खालील रिकाम्या जागा भरल्याने आपणास या उताऱ्यावर चिंतन करण्यात मदत होईल:

“हे चैतन्य पुत्रा! मी तुला ––––– निर्मिले असताही तू स्वत:वर –––––– का ओढवून घेतोस? मी तुला ––––––– केले असूनही तू स्वत:स ––– का करतोस? ––––– ––––––––– मी तुला ––––– दिले असताही ––––––––– इतरांकडून तू –––– ––––––– का शोधतोस? मी तुला ––––– मातीतून –––– दिला तरी तू ––––––– स्वत:स कसे

—————— घेतोस? तू —————— हो ज्यायोगे ——————, —————— आणि ————
म्हणून तू मला आपल्या ————————— पहावेस."

आपल्या आत्म्याच्या कुलीनतेशी खरे असण्यासाठी, आपण आपल्या अस्तित्वाच्या दैवी स्त्रोताकडे वळले पाहिजे आणि त्या दैवत्वापासून ज्ञान मिळविले पाहिजे. हे साध्य करण्याचा सर्वात लक्षवेधक मार्ग म्हणजे प्रार्थना होय. धर्मसंरक्षक शोघी एफेंदी आपणास सांगतात की धर्मश्रद्धेचे मुख्य ध्येय म्हणजे, "आध्यात्मिक गुण व शक्ती प्राप्त करून व्यक्तिश: आणि संपूर्ण समाजाचीही उन्नती करणे. माणसाच्या आत्म्याला प्रथम तृप्त करणे आवश्यक आहे. आणि हा आध्यात्मिक आहार देण्याचा उत्तम मार्ग म्हणजे प्रार्थना."[६]

विभाग ३

परमेश्वर सर्वज्ञानी, सर्वसूज्ञ आहे. त्याने आपली निर्मिती केली आहे आणि आपल्या अंत:करणात काय आहे तसेच आपल्यासाठी काय योग्य आहे हे तो जाणतो. ईश्वराला आपल्या प्रार्थनेची आवश्यकता नाही. मग आपण प्रार्थना का केली पाहिजे?

अब्दुल—बहा सांगतात:

"अत्यंत श्रेष्ठ दर्जाच्या प्रार्थनेत, मनुष्य केवळ ईश्वराच्या प्रेमासाठी प्रार्थना करतो, त्याला देवाची किंवा नरकाची भीती वाटते म्हणून नव्हे, किंवा त्याला देवाकडून काही मिळवावयाचे असते, स्वर्ग हवा असतो म्हणूनही नव्हे.... जेव्हा एखादी व्यक्ती दुसऱ्या व्यक्तीच्या प्रेमात पडते त्यावेळी त्या प्रिय व्यक्तीचे नाव घेतल्यापासून त्याला अगदी राहावतच नाही. मग एखादा जेव्हा परमेश्वराच्या प्रेमात पडतो तेव्हा त्याला परमेश्वराच्या नामोच्चारापासून दूर ठेवणे किती कठीण असेल.... आध्यात्मिक व्यक्तीला देवाच्या स्मरणाशिवाय दुसऱ्या कशातही आनंद लाभत नाही."[७]

आणि एका शंकेच्या उत्तरात ते स्पष्ट करतात:

"जर एक मित्र दुसऱ्यावर प्रेम करतो, तर त्याला असे म्हणण्याची इच्छा होणे स्वाभाविक नाही का? त्या मित्राला त्याच्या प्रेमाची जाणीव आहे हे त्याला माहीत असूनही, तो त्याला सांगू इच्छित नाही का? ...हे खरे आहे की ईश्वर सर्वांच्या मनातील इच्छा जाणतो; परंतु प्रार्थना करण्याचा आवेग नैसर्गिक आहे, कारण तो मानवाच्या परमेश्वराप्रती प्रेमातून निर्माण झालेला आहे."[८]

१. खालील वाक्ये पूर्ण करा:

क) ——————————————— प्रार्थनेत, आपण केवळ ——————————— प्रार्थना करतो, त्याला ———— किंवा —————— भीती वाटते म्हणून नव्हे, किंवा त्याला ————————— काही ————————— असते, ————— हवा असतो म्हणूनही नव्हे.

ख) जेव्हा आपण दुसऱ्या व्यक्तीच्या ———— पडतो त्यावेळी त्या ——— व्यक्तीचे ——— घेतल्यापासून त्याला अगदी ———————— नाही. मग एखादा जेव्हा ————————— ———— पडतो तेव्हा त्याला परमेश्वराच्या ————————— दूर ठेवणे किती ———— असेल.

ग) आध्यात्मिक व्यक्तीला ——————————— दुसऱ्या कशातही ————————— लाभत नाही.

२. आपण प्रार्थना का करतो? ____________________________________

____

३. "परमेश्वराचे स्मरण" या वाक्यांशाचा अर्थ काय आहे? ______________________

____

४. दुसऱ्यावर प्रेम करणाऱ्या व्यक्तीची सर्वात तीव्र इच्छा काय असते? _______________

____

५. प्रार्थना करण्याचा आवेग कशाप्रकारे उत्पन्न होतो? ______________________

____

विभाग ४

बहाउल्लाह ह्यांनी प्रकट केलेल्या प्रार्थनेत आपण वाचतो:

"मी तुझी याचना करतो की माझ्या प्रार्थनेद्वारे तुझ्या सौंदर्यापासून मला वंचित करणारी आवरणे भस्म करील असा अग्नी आणि तव सान्निध्य महासागराकडे मला नेईल असा प्रकाश उत्पन्न कर."[९]

त्याच प्रार्थनेत आम्ही ईश्वरास मागणी करतो की:

"हे माझ्या स्वामी, माझ्या प्रार्थनेस जीवनदायी जलाचा झरा बनव, ज्याच्या आधारे तुझी सर्वसत्ता जोवर राहील तोवर मी जगावे आणि तुझ्या विश्वांच्या प्रत्येक विश्वात तुझा उल्लेख करावा."[१०]

१. कोणत्या अर्थाने प्रार्थना अग्नीप्रमाणे असू शकते? ती काय भस्मसात करते? ______________

____

२. आपणास परमेश्वरापासून वंचित ठेवणाऱ्या काही आवरणांचा उल्लेख करा: ______________

____

३. प्रार्थना प्रकाशाप्रमाणे असू शकते काय? ती आपणास कुठे घेऊन जाते? ______________

____

४. प्रार्थना जीवनदायी जलाच्या झऱ्याप्रमाणे असू शकतात काय? त्या आपल्या आत्म्यांना काय प्रदान करतात? ____

____

विभाग ५

अब्दुल—बहांचे खालील वचन वाचा आणि त्यावर चिंतन करा:

"या अस्तित्वाच्या जगामध्ये प्रार्थनेपेक्षा अधिक मधूर काहीच नाही. मनुष्याने प्रार्थनेच्या अवस्थेत राहिले पाहिजे. सर्वात आशिर्वादित अवस्था, प्रार्थना व आर्जवाची अवस्था आहे. प्रार्थना म्हणजे परमेश्वराशी साधलेला संवाद! परमेश्वराशी संवादापेक्षा सर्वात महान सिद्धी किंवा सर्वात मधुर अवस्था अन्य कोणतीच नाही. ती आध्यात्मिकता निर्माण करते, सजगता व दिव्य भावना अस्तित्वात आणते, नविन पवित्र साम्राज्याचे आकर्षण उत्पन्न करते आणि उच्च बुद्धिमत्तेच्या संवेदनशीलतेस जन्म देते."[११]

१. अस्तित्वाच्या जगात सर्वांत मधुर अवस्था काय आहे? ______________________

____

२. “प्रार्थनेची अवस्था” म्हणजे काय? ______________________________

____

३. प्रार्थना द्वारे उत्पन्न काही गुणांचा उल्लेख करा: ______________________________

____

४. या काही विभागांमध्ये तुम्ही अभ्यासलेल्या उध्दरणांचे पुनरावलोकन करा आणि प्रार्थनेच्या स्वरूपावर पाच वाक्यांश लिहा.

— प्रार्थना ही ______________________________

— प्रार्थना ही ______________________________

— प्रार्थना ही ______________________________

— प्रार्थना ही ______________________________

— प्रार्थना ही ______________________________

विभाग ६

खाली दिलेल्या बहाउल्लाह ह्यांच्या दिव्य शब्दांचे वाचन करा आणि त्यावर चिंतन करा:

“हे माझ्या सेवका! परमेश्वराचे सान्निध्य प्राप्त झालेले साधक जसे स्तवन करतात, तसेच तुला प्राप्त झालेल्या परमेश्वराच्या पदांचे तू स्तवन कर, ज्यायोगे तुझ्या स्वर माधुर्याच्या मृदुलतेने तुझा स्वत:चा आत्मा प्रदिप्त व्हावा आणि सर्व मानवांची अंत:करणे आकर्षित व्हावीत. जो आपल्या घराच्या एकांतात परमेश्वराने प्रकट केलेली पदे सुस्वर म्हणेल, त्याच्या मुखातून उच्चारलेल्या वचनांचा सुगंध ‘त्या’ सर्वसमर्थाचे प्रसारक देवदूत सर्वत्र प्रसारित करतील आणि प्रत्येक श्रध्दावंताच्या ह्रदयात आनंदलहरी निर्माण करतील. सुरुवातीला त्याला हे परिणाम जाणवले नाहीत तरी त्याला प्रदान झालेल्या वरदानामुळे आज ना उद्या त्याचा आत्मा प्रभावित झाल्यावाचून राहाणार नाही. अशा प्रकारे सर्व सामर्थ्य व बुद्धिमत्तेचे उगमस्थान असलेल्या परमेश्वराच्या इच्छेने दैवी साक्षात्काराची रहस्ये निर्धारित झाली आहेत.”[१२]

१. “स्तवन” या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ______________________________

____

२. आपण परमेश्वराच्या पवित्र वचनांचे स्तवन कशाप्रकारे केले पाहिजे? ______________________

____

३. “पठन करणे” या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ______________________________

____

४. “प्रसारित करणे” या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ___________________________

____

५. आपल्या स्वत:च्या आत्म्यावर आपल्या सुस्वरांच्या माधुर्याचे काय परिणाम होतील? __________

____

६. इतरांच्या अंत:करणावर आपल्या सुस्वरांच्या माधुर्याचे काय परिणाम होतील? ____________

____

विभाग ७

बहाउल्लाह ह्यांनी प्रकट केलेल्या प्रार्थनेतील खालील दोन परिच्छेद आपण तोंडपाठ करण्याची इच्छा करू शकता:

> **“हे ईश्वरा, माझ्या परमेश्वरा! माझ्या आशा व माझ्या कृत्यांकडे पाहू नकोस तर पृथ्वी आणि स्वर्ग यांना व्यापलेल्या इच्छेस पहा. हे तू सर्व राष्ट्रांच्या स्वामी, तुझ्या अतिमहान नामाची शपथ! जे काही तू इच्छिलेस, केवळ तेच मी इच्छिले आहे आणि तू ज्याच्यावर प्रेम करतोस केवळ त्याच्यावरच मी प्रेम करतो.”[१३]**

> **“तुझ्या समिप जे आहेत, तुझ्या सान्निध्याच्या स्वर्गाप्रत आरोहण करण्याकरीता त्यांनी केलेल्या स्तवनासाठी, तू अति उच्च किंवा तुझ्या महाद्वाराच्या दरवाजापर्यंत पोहचवण्यास जे तुझ्यासाठी समर्पित झाले आहेत, त्यांच्या हृदय—पक्षांसाठी तू अति उच्च आहेस. मी साक्ष देतो की तू सर्व गुणांपलिकडे पुनित आणि सर्व नामांपलिकडे पवित्र राहिला आहेस. सर्व वैभवशाली आणि अति गौरवशाली, तुझ्या व्यतिरिक्त अन्य परमेश्वर नाही.”[१४]**

विभाग ८

अब्दुल—बहा म्हणतात:

“परमेश्वराची प्रार्थना करून त्याचे सहाय्य घेणे आणि विनम्र होऊन त्याची मदत मागणे हे सेवकांना शोभून दिसते. हे असे पद सेवाभावाने धारण केले की परमस्वामी त्याच्या पराकोटीच्या सूज्ञतेनुसार जे काही इच्छितो ते बहाल करतो.”[१५]

आणि ते स्पष्ट करतात की:

“चैतन्याचा प्रभाव असतो; प्रार्थनेचा चैतन्यावर प्रभाव पडतो. म्हणूनच आपण प्रार्थना करतो, ‘हे परमेश्वरा! या रोग्याला बरे कर!’ कदाचित परमेश्वर त्याला उत्तर देईल. प्रार्थना कोणी म्हटली याने फरक पडतो का? प्रार्थना निकडीची असेल तर परमेश्वर कोणत्याही सेवकाच्या प्रार्थनेला उत्तर देईल. त्याची दया मोठी, अमर्याद आहे. तो आपल्या सर्व सेवकांच्या प्रार्थनेला उत्तर देतो. तो या रोपट्याच्या प्रार्थनेलाही उत्तर देतो. असेही संभव आहे की रोपटे प्रार्थना करते, ‘हे परमेश्वरा! माझ्यावर पाऊस पाड!’ परमेश्वर त्या प्रार्थनेला उत्तर देतो आणि ते रोपटे वाढते. परमेश्वर कोणाच्याही प्रार्थनेला उत्तर देईल.”[१६]

हे स्वाभाविक आहे की आपल्या प्रार्थनेत आपण परमेश्वराला आपल्या गरजा पूर्ण करण्यास सांगू. अशाप्रकारे आपण आपल्या आरोग्यासाठी आणि आपल्या प्रियजनांच्या आरोग्यासाठी प्रार्थना करतो, आपण आपल्या कुटुंबाच्या आध्यात्मिक आणि भौतिक प्रगतीसाठी प्रार्थना करतो आणि मार्गदर्शनासाठी प्रार्थना करतो. आम्ही सेवाकार्याच्या मार्गात सामर्थ्य, आस्था आणि संपुष्टी मागतो. परमेश्वराची प्रार्थना करताना, आपण हे लक्षात ठेवले पाहिजे की आपले जीवन ध्येय ईश्वराच्या इच्छेशी सरेखित करणे आहे. म्हणूनच, आपण परमेश्वराची इच्छा पूर्ण व्हावी अशी प्रार्थना केली पाहिजे आणि त्यास शरण करण्यास तत्पर असले पाहिजे. जर आपण अब्दुल—बहांचे खालील शब्द तोंडपाठ केले तर ते आपल्यासाठी कोणत्याही वेळी आनंदाचे आणि आश्वासनाचे स्रोत बनतील:

“हे परमेश्वराकडे उन्मुख झालेल्या भाविका! अन्य सर्व गोष्टींपासून तुझे नेत्र बंद कर आणि सर्व वैभवशाली साम्राज्याकडे ते उघड. तू जे काही इच्छितोस ते केवळ त्याच्याकडेच माग, तू जे काही याचितोस त्याची केवळ त्याच्याकडूनच याचना कर. तो एकाच कृपादृष्टीने सहस्त्र शतक आकांक्षांची पूर्तता करतो, एकाच कटाक्षाने तो सहस्त्र शतक असाध्य रोग बरे करतो, एकाच कृपाकटाक्षाने तो प्रत्येक जखमेला शीतलता पोहचवितो आणि त्याच्याच वात्सल्याने दु:खाच्या बंधनातून अंत:करणे मुक्ती पावतात. त्याला जे करायचे तसे तो करतो, आम्ही काय करू शकतो? तो त्याच्या इच्छेची अंमलबजावणी करतो, त्याला जे प्रिय त्यास तो निर्धारित करतो. म्हणून तू शरणागतीने नतमस्तक होणे आणि सर्वदयाळू स्वामीवर तुझी श्रद्धा ठेवणे हे तुझ्यासाठी अधिक चांगले आहे.”[१७]

विभाग ९

आत्तापर्यंत आपण जे काही अभ्यासले आहे त्यावरून हे स्पष्ट होते की प्रार्थना करताना परमेश्वराकडे वळणे ही आध्यात्मिक जीवनाची महत्वपूर्ण आवश्यकता आहे. सकाळी उठल्यानंतर आणि रात्री झोपण्यापूर्वी परमेश्वराची प्रार्थना करणे किती मधुर आहे. आपण दररोज प्रार्थना करण्यात किती वेळ घालवतो आणि आपण म्हणत असलेल्या प्रार्थनांची संख्या, हे आपल्या गरजा आणि आध्यात्मिक तृष्णेवर अवलंबून असते. प्रत्येक प्रसंगासाठी, आपण बहाउल्लाह, दिवात्मा बाब व अब्दुल–बहा यांनी प्रकट केलेल्या अनेक प्रार्थनांमधून निवड करू शकतो. तथापि, बहाउल्लाह ह्यांनी तीन दैनंदिन अनिवार्य प्रार्थना प्रकट केल्या आहेत. शोघी एफेंदी म्हणतात:

> **"दैनिक अनिवार्य प्रार्थना एकूण तीन आहेत. सर्वात लहान प्रार्थना केवळ एकाच श्लोकाची आहे, जी चोवीस तासातून एकदा दुपारी म्हणायची आहे. मध्यम प्रार्थना, जी 'परमेश्वर प्रमाणित करतो की त्याच्या व्यतिरिक्त अन्य कोणी परमेश्वर नाही' या शब्दांनी सुरु होते, ती सकाळी, मध्यान्हीला आणि सायंकाळी अशी दिवसातून तीनदा म्हणायची आहे. ही प्रार्थना विशिष्ट शारीरिक कृत्ये आणि हावभावांसह केली जाते. दीर्घ प्रार्थना, जी तिन्हींमध्ये सर्वात विस्तृत आहे, ती चोवीस तासांतून एकदा, योग्य वाटेल तेव्हा कधीही म्हणायची आहे.**
>
> **"श्रध्दावंताला यातील कोणतीही एक प्रार्थना निवडण्याची मुभा आहे, पण तीनपैकी एक प्रार्थना म्हणणे आणि निवडलेल्या प्रार्थनेबाबत आदेशित केलेल्या विशिष्ट रीतीनिर्देशानुसार ती म्हणणे हे अनिवार्य आहे."**[१८]

आणि ते पुढे सांगतात की:

> **"ह्या दैनिक अनिवार्य प्रार्थना, इतर काही विशिष्ट प्रार्थनासह एकत्र म्हणाव्यात, जशा, आरोग्याची प्रार्थना, अहमदची पत्रिका यांच्यात बहाउल्लाहकडून विशेष प्रभाव व विशेषता बहाल करण्यात आल्या आहेत आणि म्हणून त्यासारख्या मान्य करण्यात याव्यात आणि भाविकांनी निर्विवाद श्रध्दा व आत्मविश्वास यांसह त्यांचे पठन केले पाहिजे, म्हणजे त्यांच्याद्वारे त्यांनी परमेश्वराशी अधिक जवळीकीने तन्मय व्हावे आणि त्याचे कायदे व प्रमाणे यांच्याशी अधिक पूर्णत्वाने स्वतःस परिचीत करावे."**[१९]

बहाउल्लाह द्वारा प्रकटीत या तीन अनिवार्य प्रार्थना वैयक्तीकरित्या एकांतात म्हटल्या जातात. सामूहिक प्रार्थनेचा प्रकार ज्यामध्ये एका विशिष्ट विधीनुसार समूहामध्ये दररोज अनिवार्य प्रार्थना केली जाते, अशी प्रथा बहाई विश्वधर्मात अस्तित्वात नाही. दिवंगतासाठींची प्रार्थना ही बहाई कायद्यानुसार विहित केलेली एकमेव सामूहिक प्रार्थना आहे. उपस्थितांपैकी एकाने मृतदेह दफन करण्यापूर्वी या प्रार्थनेचे पठण केले पाहिजे, आणि उर्वरित उपस्थित शांतपणे उभे राहतात.

१. "अनिवार्य" या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ____________________

____

२. बहाउल्लाह ह्यांनी किती दैनंदिन अनिवार्य प्रार्थना प्रकट केल्या आहेत? ____________________

____

३. आपण दररोज सर्व तिन्ही प्रार्थनांचे पठन केले पाहिजे का? ____________________

४. जर आपण दीर्घ अनिवार्य प्रार्थना म्हणण्यासाठी निवडली तर ती दररोज किती वेळा म्हटली पाहिजे?

____

५. आपण मध्यम अनिवार्य प्रार्थना म्हणण्यासाठी निवडली तर ती किती वेळा म्हटली पाहिजे? ____

____

६. लघुत्तम प्रार्थना आपण निवडली तर ती किती वेळा म्हटली पाहिजे? ____________________

____

७. काही अशा प्रार्थनांचा उल्लेख करा ज्यांना विशेष सामर्थ्य लाभलेले आहे? ____________________

____

८. जर तुम्ही आधीच केले नसेल तर, लघुत्तम अनिवार्य प्रार्थना तोंडपाठ करा:

"हे माझ्या परमेश्वरा, तुला जाणावे आणि तुझी उपासना करावी यासाठी तू मला निर्मिलेस यास मी साक्ष आहे. मी ह्या क्षणी माझी निर्बलता आणि तुझे सामर्थ्य, माझे दारिद्र्य आणि तुझी संपन्नता स्वीकारतो.

"संकटी सहाय्यक, स्वयंभू असा तुजविण अन्य कोणी परमेश्वर नाही."[२०]

९. या प्रार्थनेत आपण काय साक्ष देतो? ____________________

____

विभाग १०

आपण हे लक्षात ठेवले पाहिजे की, अनिवार्य प्रार्थनेच्या नियमांचे पालन केल्याने आपल्याला मिळणारे आशीर्वाद आणि वैयक्तिकरित्या इतर प्रार्थना केल्याने आपल्याला जे पोषण मिळते त्याव्यतिरिक्त, जेव्हा आपण मोठ्या किंवा लहान सभांमध्ये प्रार्थना ऐकतो तेव्हा आपले आत्मे उन्नत होतात. बहाउल्लाह म्हणतात:

> **"परमोच्च आनंदाने व मैत्रीच्या भावनेने तुम्ही एकत्र जमा व्हा आणि दयाळु परमस्वामींनी प्रकट केलेली पदे म्हणा. असे केल्याने खऱ्या ज्ञानाची द्वारे तुमच्या अंतर्यामी उघडतील आणि तुम्हाला तुमचे चित्त दृढतेने भरलेले आणि तुमची हृदये प्रकाशमय आनंदाने भरलेली दिसतील."**[२१]

आपल्या सर्वांना हे ऐकून मोठा आनंद मिळतो की, जगभरातील भक्तीपर बैठका ज्यामध्ये मित्र आणि शेजारी परमेश्वराशी संवाद साधण्यासाठी एकत्र येतात, त्या हजारोंच्या संख्येने वाढत आहेत. विश्व न्याय मंदिर लिहीतात:

> **"भक्तिपरक बैठका असे प्रसंग आहेत ज्यात कोणताही आत्मा प्रवेश करू शकतो, स्वर्गीय सुगंधाचा श्वास घेऊ शकतो, प्रार्थनेच्या माधुरीचा अनुभव घेऊ शकतो, सृजनात्मक शब्दांवर चिंतन करू शकतो, चेतनेच्या पंखावर भरारी मारू शकतो आणि आपल्या प्रियतमासोबत सुसंवाद करू शकतो. बंधुत्वाच्या आणि समान उद्दिष्टाच्या भावना निर्माण होतात, विशेषत: उच्च आध्यात्मिक वार्तालापांमुळे जे स्वाभाविकपणे अशा वेळेला घडून येतात आणि ज्यांचेद्वारे 'मानव हृदय रुपी नगर' उघडले जाऊ शकतात."**[२२]

जेव्हा आपण प्रार्थना करण्यास प्रवृत्त होतो, तेव्हा आपण या जगाच्या गोष्टींपासून आपले मन शुद्ध करण्यासाठी काही क्षण शांतपणे थांबतो. प्रार्थना करत असताना आपण आपले लक्ष परमेश्वरावर केंद्रित करतो. आपण प्रार्थनांचे पठण केल्यानंतर, आपण काही काळ शांत राहतो आणि अचानक दुसऱ्या क्रियाकलापाकडे वळत नाही. जेव्हा आपण बैठकीत इतरांनी केलेल्या प्रार्थना ऐकतो तेव्हा पण आपण अशाप्रमाणेच वागावे. अशा प्रसंगी, आपण प्रार्थनाशील मनोवृत्ती ठेवतो आणि पवित्र शब्दांवर आस्थापूर्वक लक्ष देतो, जणू काही आपणच त्यांचे पठण करत आहोत.

१. परमेश्वराच्या श्लोकांचे पठण करताना आपण कोणत्या भावनेने एकत्र यावे? ______________

____

२. परमेश्वराच्या श्लोकांचे पठण करण्यासाठी आपण एकत्र जमल्यास काय परिणाम होईल? ऋऋऋऋ

____

____

३. भक्तीपर बैठका हे असे प्रसंग आहेत जिथे कोणताही आत्मा

– ______________________________ ,

– ______________________________ ,

– ______________________________ ,

– ______________________________ ,

– ______________________________ , आणि

– ______________________________ .

४. भक्तीपर बैठकांमध्ये कोणत्या भावना निर्माण होतात? ______________________________

____

५. भक्तीपर बैठकांमध्ये स्वाभाविकतेणे घडणाऱ्या आध्यात्मिकरित्या वाढलेल्या संभाषणांचा काय परिणाम होतो? ____

____

६. प्रार्थना करत असताना, एकांतात किंवा बैठकीत, आपण कोणती आदरयुक्त मनोवृत्ती दाखवली पाहिजे याबद्दल काही शब्द लिहा. ____

____

____

____

विभाग ११

या पुस्तकाच्या पहिल्या घटकात दररोज पवित्र लेखनातील उद्धरणे वाचण्याची आणि त्यांचा अर्थ समजून घेण्याच्या सवयीवर लक्ष केंद्रित केले आहे. आपण येथे प्रार्थनेचे महत्त्व विचारात घेतले आहे आणि परिणामी, दररोज प्रार्थना करण्याची सवय बळकट केली आहे. मागील भागात सामुदायिक उपासनेचे महत्त्व आपल्या लक्षात आले आहे. आपण आतापर्यंत जे काही अभ्यासले आहे त्याने, आपली इच्छा असल्यास, सेवेच्या मार्गावर असलेली पहिली कृती करण्यास तयार केले आहे: भक्तीपर बैठकेचे आयोजन करने.

प्रारंभिक चरण म्हणून, आपणास अनेक प्रार्थना तोंडपाठ कराव्या लागतील आणि त्यांना काही मित्रांसह सामायिक करण्याची संधी शोधावी लागेल. सोबतच, आपण आपल्या समुदायातील किमान एका भक्ती सभेला उपस्थित राहण्याची खात्री करू शकता आणि त्याच्या उत्साही समर्थकांमध्ये गणले जाऊ शकता. सरतेशेवटी, आपण स्वत: एक भक्ती बैठक आयोजित करण्याचा निर्णय घेऊ शकता, आपल्या मित्रांना, कुटुंबातील सदस्यांना आणि शेजाऱ्यांना प्रार्थना आणि संवादासाठी नियमितपणे एकत्र येण्यासाठी आमंत्रित करू शकता. या अभ्यासक्रमातील दोन–तीन सहभागींनी मिळून अशी भक्तीपर बैठक सुरू करणे असामान्य नाही.

आपण कल्पना करू शकता की, भक्तीपर बैठक कशी आयोजित करायची याचा कोणताही विशेष ढाचा नाही. तथापि, स्पष्टपणे हे मित्रांचे संमेलन आहे ज्यामध्ये प्रार्थनांचे वाचन केले जाते, पवित्र लिखाणांतील उद्धरणे वाचले जातात आणि उत्थानजक संभाषणे होतात–हे सर्व स्पष्टपणे आध्यात्मिक वातावरणात होते. भक्ती संमेलन आयोजित करण्याच्या संदर्भात आपण खालीलपैकी प्रत्येक कल्पनांबद्दल काही शब्द सांगू शकता का?

मन:पूर्वक आणि प्रेमाने हार्दिक स्वागत करण ____________________

____

____

स्वागतपूर्ण वातावरण निर्माण करणे ________________________

____

____

श्रध्दापूर्वक वातावरण निर्माण करणे ________________________

____

____

बंधुत्वाच्या आनंदमय भावनेला प्रोत्साहन देणे ____________________

____

____

आध्यात्मिक उत्थानाच्या वार्तालापाला प्रोत्साहित करणे ________________

____

____

संदर्भ:

१.	बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ४३)

२.	बहाउल्लाह – "विश्वासपात्रता": बहाई पवित्र लिखाणांतील उताऱ्यांचे संकलन, विश्व न्याय मंदिराच्या संशोधन विभागाद्वारे संकलित

३.	दैवी प्रियतमाची हाक: बहाउल्लाह ह्यांची निवडक गूढ उद्धरणे

४.	अब्दुल–बहा – जागतिक शांततेचा प्रसार

५.	रहस्यमय शब्द (अरेबिक क्र. १३)

६.	शोघी एफेंदी – प्रार्थना आणि भक्तिमय जीवन

७.	अब्दुल–बहांचे शब्द, जे. ई. एसेलमॉट यांच्या 'बहाउल्लाह आणि नवे युग' या ग्रंथात उध्दृत

८.	वरील प्रमाणे

९.	बहाउल्लाह – बहाई प्रार्थना

१०.	वरील प्रमाणे

११.	अब्दुल–बहांचे शब्द, 'स्टार ऑफ द वेस्ट' पुस्तकामध्ये प्रकाशित

१२.	बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. १३६)

१३.	बहाउल्लाह – बहाई प्रार्थना

१४.	वरील प्रमाणे

१५.	अब्दुल–बहा – प्रार्थना आणि भक्तिमय जीवन

१६.	अब्दुल–बहा – जागतिक शांततेचा प्रसार

१७.	अब्दुल–बहांच्या लेखणीतील वेचलेली सुमने

१८.	शोघी एफेंदी – प्रार्थना आणि भक्तिमय जीवन

१९.	शोघी एफेंदी –बहाई प्रार्थना

२०.	बहाउल्लाह – बहाई प्रार्थना

२१.	बहाउल्लाह – प्रार्थना आणि भक्तिमय जीवन

२२.	विश्व न्याय मंदीर, २९ डिसेंबर २०१५ रोजीचा संदेश

जीवन आणि मृत्यू

उद्देश

जीवनात केवळ या जगाच्या बदल आणि शक्यतांचा
समावेश नसून, आत्म्याच्या विकासामध्ये
त्याचे खरे महत्त्व आहे हे रसग्रहण करणे

विभाग १

मानवी आत्मा हा भौतीक वस्तू आणि भौतिक जगापेक्षा उत्तुंग आहे. अब्दुल—बहा, त्यांच्या एका भाषणात स्पष्टीकरण देतात की:

“आपले भौतिक शरीर अणूंचे बनलेले आहे; जेव्हा हे अणू विघटित होण्यास सुरुवात करतात, त्या अवस्थेला आपण मृत्यू म्हणतो....

“परंतु आत्म्याबाबतीत हे वेगळे असते. आत्मा हा पंचमहाभूतांच्या मिश्रणाने बनलेला नाही, तो अनेक अणू एकत्र येऊन बनलेला नाही, तो एका अविभाज्य सारतत्वाचा आहे आणि म्हणूनच तो शाश्वत आहे. तो संपूर्णपणे भौतिक निर्मितीच्या क्रमाबाहेर आहे; तो अमर आहे!”[१]

१. हे “यांचे बनलेले आहे” म्हणजे काय? ______________________________

____

२. भौतिक शरीरांप्रमाणे मानवी आत्मा विविध घटकांनी बनलेला आहे का? ______________

____

३. मानवी आत्मा एक भौतिक अस्तित्व आहे का? ______________________________

____

विभाग २

धर्मसंरक्षकाद्वारे लिहिलेल्या पत्रात असे म्हटले आहे की “मानवीय आत्मा गर्भधारणाच्या वेळी अस्तित्वात येतो”.[२] “गर्भधारणा” या शब्दाच्या अर्थाबद्दलच्या प्रश्नाला उत्तर देताना विश्व न्याय मंदिर सांगतात:

“बहाई पवित्र लिखाणांतून असे काहीही आढळले नाही जे ‘गर्भधारणा’ म्हणून वर्णन केलेल्या घटनेचे जैविक क्षण आणि स्वरूप अचूकपणे परिभाषित करते. वैद्यकीय संदर्भात या संज्ञेचा वापर देखील तंतोतंत नसल्याचे दिसून येते. खरंच, गर्भधारणेविषयी एक समज अशी आहे की ती गर्भाधानसह एकरूप आहे; अपितु दुसरी समज आहे की गर्भधारणेचा प्रारंभ, गर्भाधान आणि भ्रूणरोपणानंतर उद्‌भवतो. म्हणजे, आत्म्याचा भौतिक स्वरूपाशी संबंध कधी येतो हे कळू शकत नाही, आणि अशी प्रश्ने मानवी विचार किंवा अन्वेषणद्वारे सोडवण्यास कठीण असू शकतात कारण ही आध्यात्मिक जगाच्या रहस्यांशी आणि आत्म्याच्या स्वरूपाशी संबंधित आहेत.”[३]

१. मानवी आत्मा कधी अस्तित्वात येतो? ____________________

२. "गर्भधारणा" हा शब्द अचूक जैविक क्षणाचे वर्णन करतो का? ____________________

विभाग ३

आत्मा आणि शरीर यांच्यामधील संबंध भौतिक नाही; आत्मा शरीरात प्रवेश करत नाही किंवा शरीराला सोडत नाही आणि भौतिक जागा व्यापत नाही. त्याचा शरीराशी संबंध प्रतिबिंबित करणाऱ्या आरशाच्या प्रकाशासारखा आहे. आरशात दिसणारा प्रकाश त्या आरश्याच्या आत नसतो. त्याचप्रमाणे, आत्मा मानवी शरीरात वास्तव्य करीत नाही. अब्दुल–बहा सूचित करतात की,

> **"तर्कसंगत आत्मा किंवा मानवी चैतन्य, शरीरात जन्मजातपणे अस्तित्वात येत नाही–याचा अर्थ, ते शरीरामध्ये प्रवेश करीत नाही; कारण जन्मजात आणि प्रवेश हे शरीराचे रचभाव गुण आहेत आणि तर्कसंगत आत्मा या सर्वांपेक्षा पवित्रमय आहे. त्याने या शरीरात कधीही प्रवेश केला नाही की, ते सोडल्यानंतर, त्याला दुसऱ्या निवासस्थानाची आवश्यकता असेल. नव्हे, आत्म्याचा देहाशी संबंध एखाद्या दिव्याचा आरशासोबत असल्याप्रमाणे आहे. जर आरसा स्वच्छ आणि परिपूर्ण असेल तर त्यामध्ये दिव्याचा प्रकाश उघड दिसतो आणि जर आरसा तुटला किंवा धुळीने माखलेला असेल तर प्रकाश प्रतिबिंबीत होत नसतो."**[४]

१. खालील वाक्यांमधील रिकाम्या जागा भरा.

क) तर्कसंगत आत्मा किंवा ––––––––––––––––, शरीरात जन्मजातपणे अस्तित्वात येत नाही–याचा अर्थ, –––––––––––––––––––––––––––––––– नाही.

ख) –––––––––––– किंवा मानवी चैतन्य, शरीरात जन्मजातपणे अस्तित्वात येत नाही–याचा अर्थ, ते शरीरामध्ये प्रवेश करीत नाही; कारण जन्मजात आणि प्रवेश –––––––––––– –––––––––––––––– आणि तर्कसंगत आत्मा या –––––––––––––––––– आहे.

ग) आत्म्याने या शरीरात ––––––––––––––––––––––, ते सोडल्यानंतर, त्याला ––––––––––––––– आवश्यकता असेल.

घ) आत्म्याचा देहाशी संबंध –––––––––––––––––––––––––– असल्याप्रमाणे आहे.

च) जर आरसा स्वच्छ आणि परिपूर्ण असेल तर ––––––––––––––––––––––– दिसतो.

छ) जर आरसा तुटला किंवा धुळीने माखलेला असेल तर –––––––––––––––––– नसतो.

२.	आपण आतापर्यंत जो अभ्यास केला आहे त्या आधारे खालील वाक्ये सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ आत्मा भौतिक जगाशी संबंधित नाही.
___ आत्मा शरीरात आहे.
___ शरीर हा आत्म्याचा मालक आहे.
___ आत्मा अमर आहे.
___ जेव्हा आत्मा स्वत:ला गर्भाशी जोडतो तेव्हा व्यक्तीची सुरुवात असते.
___ जेव्हा व्यक्ती या जगात जन्म घेतो तेव्हा जीवन सुरू होते.
___ व्यक्तीचे भौतिक अस्तित्व मृत्यूनंतरही सुरु राहते.
___ जीवनात आपल्यासोबत दररोज घडणाऱ्या गोष्टींचा समावेश असतो.

३.	आत्मा आणि शरीर यांच्यातील संबंधांचे वर्णन करण्यासाठी प्रकाश आणि आरशाची प्रतिमा वापरा:

____

____

विभाग ४

आत्मा आणि शरीर यांच्यात एक अतिशय विशेष नाते आहे, जे मिळून मानव शरीराची निर्मिती होते. हे नाते केवळ नश्वर जीवनापर्यंत टिकून असते. जेव्हा त्यांच्यातील सहवास संपतो, तेव्हा प्रत्येकजण त्याच्या उत्पत्तीकडे परत जातो—शरीर धुळीच्या जगात आणि आत्मा परमेश्वराच्या आध्यात्मिक विश्वाकडे, जेथे तो चिरकाल प्रगती करत राहतो. अब्दुल—बहा म्हणतात:

“मानवीय आत्म्याला सुरूवात असते परंतु त्याला अंत नाही; ते कायमचे टिकून असते.”[५]

आपल्या एका वक्तव्यात ते स्पष्ट करतात:

“आत्म्याला शरीराची गरज नसते, परंतु शरीराला आत्म्याची आवश्यकता असते, अन्यथा ते जगू शकत नाही. आत्मा शरीराशिवाय जगू शकतो, परंतु आत्म्याशिवाय शरीर मृत्यू पावतो.”[६]

आणि धर्मसंरक्षक सांगतात:

“मानवाच्या आत्म्यासंदर्भात: बहाई शिकवणीनुसार, मानवी आत्मा मानवी गर्भाच्या निर्मितीपासून सुरू होतो, आणि शरीरापासून विभक्त झाल्यानंतर विकसित होत राहतो आणि अस्तित्वाचे अंतहीन टप्पे पार करतो. याप्रकारे त्याची प्रगती अनंत आहे.”[७]

१. वरील उद्धरणे लक्षात घेऊन, खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

क) शरीराला आत्म्याची आवश्यकता आहे का? ————————————————————

ख) आत्म्याला शरीराची आवश्यकता आहे का? ————————————————————

ग) जेव्हा आपला मृत्यू होतो तेव्हा शरीर आणि आत्मा यांच्यातील संबंधाचे काय होते?
——

घ) मृत्यूनंतर आत्म्याचे काय होते? ——————————————————————————

च) आत्म्याची प्रगती किती काळ टिकते? ————————————————————————

छ) जीवनाचा शेवट कधी होतो? ————————————————————————————

२. आम्ही या विभागांमध्ये जे अभ्यास केले आहे त्याच्याशी खालीलपैकी कोणते सहमत आहेत ते ठरवा:

___ मृत्यू एक शिक्षा आहे.
___ शरीर आणि आत्मा यांच्यातील संबंध केवळ नश्वर जीवनाच्या कालावधीत टिकतो.
___ शरीर शाश्वत प्रगती करण्यास सक्षम आहे.
___ आत्मा चिरकाल प्रगती करत राहतो.
___ मृत्यु हा जीवनाचा अंत आहे.
___ भविष्यात एक न्यायाचा दिवस येईल जेव्हा आपले मृतदेह उठतील.
___ मृत्यूच्या वेळी, आत्म्याला पूर्वीपेक्षा जास्त स्वातंत्र्य असते.
___ जीवनाचा शेवट मृत्यूने होतो.
___ आपण मृत्यूचे भय बाळगायला हवे.
___ आत्म्यासाठी अन्न, वस्त्र, विश्रांती आणि करमणूक आवश्यक आहे.
___ शरीर आपली उर्जा वापरत असल्याने आत्मा थकतो.
___ आत्म्याला आजार किंवा शरीराच्या कमकुवतपणाचा त्रास होत नाही.
___ मृत्यूनंतरही माणवाच्या शारीरिक गरजा असतील.

विभाग ५

आपण समजून घेतले आहे की आत्मा भौतिक जागा व्यापत नाही आणि भौतिक घटकांप्रमाणे निसर्गाच्या नियमांनुसार कार्य करत नाही. शरीराच्या माध्यमाद्वारे आत्मा जगावर प्रभाव टाकतो, परंतु हे एकमेव साधन नाही ज्याद्वारे आत्मा आपली शक्ती वापरतो. बहाउल्लाह घोषित करतात:

“सत्यत: मी सांगतो, मानवी आत्मा सर्व गमन आणि प्रत्यागमन या गोष्टींपासून श्रेष्ठ आहे. तो स्थिर आहे, तथापि तो उच्च भरारी घेतो, तो संचार करतो, तथापि तो स्थिर आहे.”[८]

आणि अब्दुल–बहा आपणास सांगतात:

“हे जाणून घ्या की मानवी आत्म्याचा प्रभाव आणि धारणा दोन प्रकारची आहे; म्हणजेच, मानवी आत्म्याचे कार्य आणि समज या दोन पद्धती आहेत. एक पद्धती म्हणजे शारीरिक साधने आणि अवयव यांच्या मध्यस्थीद्वारे. त्यामुळे तो चक्षूने पाहतो, कर्णाने ऐकतो, जिव्हेने बोलतो....

“आत्म्याच्या प्रभावाची आणि कृतीची दुसरी पद्धत या शारीरिक साधने आणि अवयवांशिवाय आहे.”[९]

१. खालील वाक्यांमधील रिकाम्या जागा भरा:

क) मानवी आत्मा सर्व –––––– आणि ––––––––– या गोष्टींपासून श्रेष्ठ आहे.

ख) तो –––––– आहे, तथापि तो –––––––––––– घेतो.

ग) तो –––– करतो, तथापि तो ––––––– आहे.

२. आत्मा ज्या दोन मार्गांनी या जगात जाणतो आणि प्रभाव पाडतो त्याचे वर्णन करा __________

____

३. आपण शारीरिक साधनांशिवाय आत्म्याच्या प्रभावाची आणि कृतीची उदाहरणे देऊ शकता का?

____

____

विभाग ६

आता मागील विभागातील चर्चेच्या प्रकाशात बहाऊल्लाह ह्यांच्या लेखनीतील पुढील उतारा वाचा:

“आपण हे जाणून घ्या की मनुष्याचा आत्मा सर्वापेक्षा श्रेष्ठ आहे, आणि शरीर किंवा मनाच्या सर्व दुर्बलतेपासून स्वतंत्र आहे. आजारी व्यक्ती अशक्तपणाची चिन्हे दर्शवते हे त्याच्या आत्म्यामध्ये आणि त्याच्या शरीरात स्वत:ला अडथळा आणणाऱ्या विघ्नांमुळे आहे, कारण आत्मा स्वत: कोणत्याही शारीरिक व्याधींनी अप्रभावित राहतो. दिव्यामधील प्रकाशाचा विचार करा. जरी बाह्य वस्तू त्याच्या तेजात व्यत्यय आणू शकते, तरीही प्रकाश स्वत:च अखंड शक्तीने चमकत राहतो. तद्वत, मनुष्याच्या

शरीराला त्रास देणारा प्रत्येक आजार हा एक अडथळा आहे जो आत्म्याला त्याचे अंतर्निहित सामर्थ्य आणि शक्ती प्रकट करण्यापासून प्रतिबंधित करतो. तथापि, जेव्हा आत्मा शरीराचा त्याग करतो, तेव्हा तो असे उच्चत्व दर्शवतो आणि असा प्रभाव प्रकट करतो की त्याची बरोबरी पृथ्वीवरील कोणतीही शक्ती करू शकत नाही. प्रत्येक शुद्ध, प्रत्येक उज्ज्वल आणि पावन आत्मा प्रचंड शक्तीने संपन्न होईल आणि अपार आनंदाने हर्षित होईल."[१०]

१. शरीर किंवा मनाच्या दुर्बलतेमुळे आत्मा कसा अप्रभावित राहतो आणि शरीरापासून वेगळे झाल्यावर काय स्पष्ट होईल ते आपल्या स्वतःच्या शब्दात वर्णन करा. ____________________________

____

२. आपल्या भौतिक शरीराच्या मृत्यूनंतर आपण आपले व्यक्तिमत्व टिकवून ठेवू का? ___________

____

विभाग ७

बहाउल्लाह आम्हास सांगतातः

"आणि आता मनुष्याच्या आत्म्याबद्दल आणि मृत्यूनंतरच्या त्याच्या अस्तित्वाबद्दल आपल्या प्रश्नाविषयी. आपण हे सत्य जाणून घ्या की आत्मा शरीरापासून विभक्त झाल्यानंतर, तो परमेश्वराचे सानिध्य प्राप्त करेपर्यंत अशा अवस्थेत व स्थितीत प्रगती करत राहील, ज्यामध्ये युगायुगाची व शतकानुशतकांची क्रांती किंवा या जगातील परिवर्तन आणि संधी बदल घडवू शकणार नाही. जोपर्यंत परमेश्वराचे साम्राज्य, त्याचे सार्वभौमत्व, त्याचे वर्चस्व आणि सामर्थ्य टिकून राहील तोपर्यंत तो अस्तित्वात राहील. आत्मा परमेश्वराची चिन्हे व गुणधर्म प्रकट करेल आणि ईश्वराची प्रेमळ दया आणि औदार्य प्रकट करेल."[११]

१. शारीरिक मृत्यूनंतर आत्मा किती काळ प्रगती करत राहील? ____________________________

____

२. कोणत्या अवस्थेत आत्मा परमेश्वराच्या सान्निध्याकडे आपला अनंत काळाचा प्रवास सुरु ठेवेल?

____

____

३. त्या अवस्थेत कोणती अशी काही वैशिष्ट्ये आणि चिन्हे आहेत जी आत्मा प्रकट करेल? ______

____

____

४. आपण आतापर्यंत जो अभ्यास केला आहे त्या आधारे खालील वाक्ये सत्य आहेत की नाही हे ठरवा:

___ ईश्वराचे साम्राज्य चिरकाळ टिकेल.

___ आत्म्यामध्ये ईश्वरीय गुण विशेष प्रकट करण्याची क्षमता असते.

___ आपण दिवंगतांसाठी ज्या प्रार्थना करतो त्याचा त्यांच्या आत्म्याच्या प्रगतीवर परिणाम होत नाही.

___ आत्म्याचे अस्तित्व कधीही संपुष्टात येत नाही.

विभाग ८

बहाउल्लाह म्हणतात:

“आपण हे जाणून घ्या की प्रत्येक श्रवणातूर कर्ण, शुद्ध आणि निर्मळ असेल तर, सर्वकाळी आणि सर्व दिशेने, त्या कर्णांने ही पवित्र वचने उच्चारणारी वाणी श्रवण केली पाहिजे: ‘नि:संशय, आम्ही परमेश्वराचेच आहोत आणि आपण त्या परमेश्वराकडे परतणार आहोत.’ मनुष्याच्या शारीरिक मृत्यूबाबत आणि त्याच्या पुनरागमनाची रहस्ये उलगडण्यात आली नाही आहेत आणि ती अजूनही न वाचलेली आहे....

“खरोखरच मृत्यू प्रत्येक निष्ठावंत भक्तास जीवनाचा चषक प्रदान करतो. तो हर्षाचा वर्षाव करतो आणि प्रसन्नतेचा दूत असतो. तो शाश्वत जीवनाचे वरदान देतो.

“ज्यांनी मानवी ऐहिक जीवनाच्या अस्तित्वाचे फळ अनुभवले आहे, म्हणजे त्या एकमेव सत्य परमेश्वरास —त्याच्या वैभवाचा जयजयकार असो— ओळखले आहे, त्यांचे मृत्युनंतरचे पुढील जीवन कसे असेल त्याचे वर्णन करण्यास आम्ही असमर्थ आहोत. त्याचे ज्ञान केवळ परमेश्वराजवळच आहे, जो सर्व विश्वांचा स्वामी आहे.”[१२]

“हे उच्चत्वाच्या पुत्रा! मी तुझ्यासाठी मृत्युला आनंददूत बनविले आहे. मग तू दु:ख का करतोस? प्रकाशाला त्याचे तेज तुझ्यावर पसरविण्यासाठी मी बनविले. मग तू त्याच्यापासून स्वत:ला का लपवून ठेवतोस?”[१३]

१. खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत?

___ मनुष्याचा आत्मा परमेश्वराकडून आला आहे आणि त्याच्याकडे परत जाईल.
___ मृत्यूनंतरच्या जीवनाचे संपूर्ण ज्ञान परमेश्वराजवळ आहे.
___ निष्ठावंत भक्तासाठी, मृत्य हे जीवन आहे.
___ मृत्यु आनंददूत आहे.
___ मृत्यूच्या रहस्याची माहिती सर्वांनाच आहे.
___ आपण जीवनातल्या बहुमोल वरदानाला जपले पाहिजे, परंतु मृत्यूची भीती बाळगू नये, कारण मृत्यु आनंददूत आहे.
___ मृत्यनंतरच्या जीवनाविषयी माहिती मिळवणे आपल्यासाठी महत्वपूर्ण नाही.

२. आता, या विभागांमध्ये आपण काय अभ्यासले आहे ते लक्षात घेऊन, जीवन, मृत्यू, शरीर आणि आत्मा याबद्दल एक छोटा परिच्छेद लिहा. ________________________________

____

____

विभाग ९

अब्दुल–बहा स्पष्ट करतात:

“सुरुवातीच्या त्याच्या जीवनात माणूस गर्भाशयाच्या जगात होता, तेथे त्याने ह्या जगात प्रगत होण्याची क्षमता आणि योग्यता विकसित केली. ह्या जगात आवश्यक असणाऱ्या शक्ती त्याने त्या जगात अर्जित केल्या. त्याला ह्या जगात डोळे हवे होते; ते त्याने गर्भाशयाच्या जगात मिळविले. त्याला ह्या जगात कान हवे होते; ते त्याने तेथे प्राप्त केले. त्या सर्व शक्ती ज्या त्याला ह्या जगात हव्या होत्या, त्याने गर्भाशयाच्या जगात मिळविल्या. त्या जगात तो ह्या जगासाठी सज्ज झाला, आणि जेव्हा त्याने ह्या जगात प्रवेश केला तेव्हा त्याला समजले की ह्या जगात आवश्यक असणाऱ्या सर्व शक्ती त्याच्या जवळ होत्या आणि त्याने ते सर्व आवश्यक अवयव जे ह्या जगात गरजेचे आहेत ते सर्व त्या जगात मिळविले होते. अर्थातच ह्या जगात त्याला पुढे येणाऱ्या पलीकडच्या जगासाठीही तयारी केली पाहिजे. म्हणजे जे त्याला दैवी साम्राज्यात गरजेचे असेल ते त्याने येथील जगात अर्जित करावयास हवे. ह्या जगात लागणाऱ्या शक्ती त्याने ज्याप्रमाणे मातेच्या गर्भात अर्जित केल्या होत्या अगदी त्याचप्रमाणे येणाऱ्या दैवी साम्राज्यात आवश्यक अशा सर्व शक्ती त्याने ह्याच जगात अर्जित करावयास हव्या.”[१४]

१. खालील सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ या जगासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व शक्ती गर्भाच्या जगात प्राप्त केल्या जातात.

___ पुढील जगाच्या जीवनासाठी स्वत:ला तयार करण्याची आवश्यकता नाही.

___ दिव्य साम्राज्याच्या जगात आपल्याला ज्या गोष्टींची गरज असते त्या गोष्टी तेथेच प्राप्त करता येतात.

___ पुढील जगाच्या जीवनासाठी आवश्यक शक्ती प्राप्त करणे हा या जीवनाचा उद्देश आहे.

___ जेव्हा व्यक्तीचा मृत्यू होऊन तो परमेश्वराच्या साम्राज्यात जातो, तेव्हा खऱ्या जीवनाची सुरुवात होते.

___ खरे जीवन या जगात सुरू होते आणि शारीरिक मृत्यूनंतरही ते सुरू राहते.

२. गर्भाच्या जगात मानवाला प्राप्त होणाऱ्या काही क्षमता कोणत्या आहेत? ____________________

____

३. मृत्युनंतरच्या जीवनासाठी या जगात कोणत्या देणग्या प्राप्त करावयास हव्या? _______________

____

विभाग १०

बहाउल्लाह म्हणतात:

“या दिव्य दिनी, मानवाने आपल्यावर होत असलेल्या परमेश्वराच्या कृपांचा वर्षाव आपल्या वाट्याला संपादन करणे हे त्याचे संपूर्ण कर्तव्य आहे. म्हणून, कोणीही आपल्या पात्राची विशालता अथवा लहानपण यावर विचार करू नये. या कृपाजलाचा वाटा कोणासाठी ओंजळभर असेल, काहींचा वाटा एक कप भरू शकेल आणि इतरांसाठी तर अफाट प्रमाणात असू शकेल.”[१५]

१. वरील उद्धरणाच्या प्रकाशात, खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

क) या दिव्य दिनी प्रत्येक व्यक्तीचे कर्तव्य काय आहे? ———————————————————

——

ख) परमेश्वराकडून आपणास मिळालेल्या काही वरदानांचा उल्लेख करा. ————————————

——

ग) वरील उध्दरणात “पात्र” या शब्दाचा संदर्भ काय आहे? ———————————————

———————————————————————————————————————

घ) आपल्याला प्रदान केलेल्या क्षमतेविषयी “विशालता अथवा लहानपण” हे आपण विचारात का घेऊ नये? ——————————————————————————

———————————————————————————————————————

च) ईश्वराच्या कृपेचा आपला वाटा मिळण्यापासून वंचित करणाऱ्या काही गोष्टी कोणत्या आहेत?

———————————————————————————————————————

———————————————————————————————————————

२. खालीलपैकी कोणती वचने सत्य आहेत?

___ आपल्या क्षमतेचे ‘विशालता अथवा लहानपण’ आपण किती हुशार आहोत हे दर्शवते.

___ परमेश्वराची सेवा करण्यासाठी आपण आपल्यातील दुर्बलता विसरून परमेश्वरावर संपूर्ण विश्वास ठेवला पाहिजे.

___ या जगात जर आपण परमेश्वराने दिलेल्या क्षमतांचा विकास केला नाही, तर पुढल्या जगात आगमन केल्यावर आपले आत्मे दुर्बल राहतील.

विभाग ११

बहाउल्लाह सांगतात:

“आपण मला आत्म्याच्या स्वरूपाविषयी विचारले आहेस. सत्यत: हे जाणून घ्या की आत्मा हे परमेश्वराचे प्रतिक आहे, एक स्वर्गीय रत्न आहे ज्याच्या वस्तूस्थितीचे आकलन महान विद्वान सुद्धा करू शकले नाहीत, आणि ज्याचे रहस्य, कोणतीही तीव्र बुद्धिमान असलेली व्यक्ती कधीही उलगडण्याची अपेक्षा करू शकत नाही. हा आत्मा सर्व सृष्टीतील प्रथम आहे, जो त्याच्या महान निर्मात्याची श्रेष्ठता घोषित करतो, त्याची दैवी महिमा ओळखतो, त्याच्या पावन सत्याची कास धरतो आणि त्याच्यासामोरे भक्तिपूर्वक नतमस्तक होतो.”[१६]

१. खालील वाक्यांमधील रिकाम्या जागा भरा:

क) आत्मा हे परमेश्वराचे ——— आहे.

ख) आत्मा एक ——————————— आहे ज्याच्या ————————— आकलन महान विद्वान सुद्धा करू शकले नाहीत, आणि ——————————, कोणतीही तीव्र ————————— असलेली व्यक्ती कधीही —————————— अपेक्षा करू शकत नाही.

ग) आत्मा सर्व —————————— आहे, जो त्याच्या महान ——————————————— करतो.

घ) त्याची —————————— ओळखणारा प्रथम आहे.

च) परमेश्वराच्या —————————— कास धरणारा प्रथम आहे.

छ) परमेश्वरासमोर ————————————— होणारा प्रथम आहे.

२. खालीलपैकी कोणते खरे आहेत?

___ “उलगडणे” म्हणजे शोधून काढणे.
___ सर्व निर्मिलेल्या गोष्टींमध्ये, परमेश्वरास ओळखणारा पहिला मानवी मेंदू आहे.
___ “तीव्र” म्हणजे तीक्ष्ण होय.
___ विद्वान व्यक्तीला आत्म्याचे रहस्य समजते.
___ केवळ महान तत्वज्ञानीच परमेश्वराच्या सर्वश्रेष्ठतेची घोषणा करू शकतात.
___ आत्म्याविषयी विचार करण्याची आवश्यकता नाही कारण आपण त्याला कधीच समजू शकणार नाही.

विभाग १२

बहाउल्लाह घोषित करतात:

“आपण त्या पक्षासमान आहात, जो आपल्या सामर्थ्यशाली पंखांच्या सर्व शक्तीनिशी आणि संपूर्ण उल्हासित आत्मविश्वासाने, नभोमंडळाच्या अगाधतेतून तोपर्यंत उंच भरारी घेतो, जोपर्यंत, क्षुधा तृप्तीसाठी उत्कटतेने खाली पृथ्वीवरील जल व मातीकडे तो वळतो, आणि त्यातील वासनेच्या जाळ्यात अडकल्यामुळे, तो जेथून आला आहे त्या साम्राज्याप्रत आपली पुन:भरारी घेण्यास स्वत:ला असमर्थ अनुभवतो. आपल्या चिखलाने भरलेल्या पंखांवरील ओझे झटकण्यास स्वत:ला असमर्थ अनुभवून, आतापर्यंत नभोमंडळाचा रहिवाशी असलेल्या त्या पक्षास, आता धुळीवर आपले निवासस्थान शोधणे भाग पडते. तद्वत, हे माझ्या सेवकांनो, मार्गभ्रष्टता व निरर्थक आकांक्षांच्या चिखलाने आपले पंख मलीन करू नका, आणि त्यांना द्वेष व मत्सराच्या धुळीने कलंकीत होऊ देऊ नका, जेणेकरून आपणास माझ्या दैवी ज्ञानाच्या उच्च नभामध्ये भरारी मारण्यास व्यत्यय येऊ शकणार नाही.”[१७]

१. खालील वाक्ये पूर्ण करा.

क) बहाउल्लाह ह्यांनी या उद्धरणात ज्या पक्ष्याचा उल्लेख केला आहे तो आहे ————————

ख) हा पक्षी ———————— रहिवाशी आहे.

ग) जर त्याचे पंख मलीन झाले तर या पक्ष्याला त्याचे घर ——————— शोधण्यास भाग पाडले जाते.

२. आता खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

क) आत्म्याचे "पंख" "मलीन" कसे होतात? ————————————————————————

————————————————————————————————

ख) "पृथ्वीचे जल आणि माती" सारखे काही ओझे कोणते आहेत जे आत्म्याच्या पंखांवर भार टाकतात? ————————————————————————————

————————————————————————————————

ग) दैवी ज्ञानाच्या स्वर्गात जाण्यापासून आपल्याला रोखू शकतील अशा काही गोष्टी कोणत्या आहेत? ————————————————————————————

————————————————————————————————

घ) आत्मा आपल्या स्वर्गीय निवासस्थानाच्या बदली पृथ्वीवरील धुळीचा स्विकार का करेल?

————————————————————————————————

————————————————————————————————

३. खालील विधाने सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ सांसारिक आसक्ती आपल्या आध्यात्मिक प्रगतीत अडथळा आणतात.

___ आपल्या मार्गभ्रष्टता आणि निरर्थक आकांक्षा आपल्याला दैवी ज्ञानाच्या स्वर्गात उड्डाण करण्यापासून रोखतात.

___ मत्सर आणि द्वेष हे मानवाचे नैसर्गिक गुणधर्म आहेत आणि ते आत्म्यावर ओझे देत नाहीत.

___ भौतिक जगाच्या गोष्टींपासून स्वत:ला अलिप्त करून आपण त्या ओझ्यांपासून मुक्त होऊ शकतो जे आपल्याला परमेश्वराच्या साम्राज्याकडे जाण्यापासून रोखतात.

___ आत्म्याचे घर या पृथ्वीतलावर आहे.

विभाग १३

बहाउल्लाह म्हणतात:

“जग आणि त्यात राहणारे व विचरण करणारे सर्व जीव निर्माण केल्यानंतर, परमेश्वराने, त्याच्या थेट अनिर्बंध व सार्वभौम इच्छाशक्तीने, मानवाला परमेश्वरास ओळखण्याचे आणि ईश्वरावर प्रेम करण्याचे अद्वितीय वैशिष्ठ्य आणि क्षमता प्रदान करण्याचे निवडले –अशी क्षमता जी संपूर्ण निर्मितीच्या उत्पत्तीची प्रेरणा व मुख्य उद्देश मानली गेली पाहिजे.... प्रत्येक निर्मितीच्या अंत:करणाच्या वास्तविकतेवर परमेश्वराने आपल्या नामांपैकी एकाचे तेज प्रसारित केले आहे, आणि त्याला ईश्वराच्या गुणधर्मांपैकी एकाच्या गौरवाचा प्राप्तकर्ता बनवले आहे. तथापि, मानवाच्या वास्तविकतेवर, परमेश्वराने त्याच्या सर्व नामांचे आणि गुणधर्मांचे तेज केंद्रित केले आहे आणि त्यास आपल्या स्वत:च्या चैतन्याचा आरसा बनविला आहे. सर्व निर्मित वस्तूंपैकी केवळ मानवास या महान कृपेसाठी व अमर वरदानासाठी निवडण्यात आले आहे.”[१८]

१. खालील रिक्त जागा भरा.

क) परमेश्वराने मानवाला ——————————— आणि ——————————— ——————— अद्वितीय वैशिष्ठ्य आणि क्षमता प्रदान करण्याचे निवडले.

ख) ————— निर्मितीच्या ——————— वास्तविकतेवर परमेश्वराने आपल्या ——————— एकाचे ——— प्रसारित केले आहे, आणि त्याला ——————————— एकाच्या ——————— प्राप्तकर्ता बनवले आहे.

ग) मानवाच्या वास्तविकतेवर, परमेश्वराने त्याच्या ——————— आणि ——————— तेज केंद्रित केले आहे आणि त्यास आपल्या स्वत:च्या ——————— आरसा बनविला आहे.

२. आता खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

क) आपण परमेश्वराच्या काही गुणविशेषांचा उल्लेख करू शकता का? ———————
———————————————————————————

ख) परमेश्वराचे काही गुणविशेष कोणते आहेत जे मानवी आत्मा प्रतिबिंबित करू शकतात?
———————————————————————————

ग) हे गुणविशेष कशाप्रकारे प्रकट केले जाऊ शकतात? ———————————
———————————————————————————

घ) मानवाला कोणत्या विशेष कृपेसाठी निवडण्यास आले आहे? ————————————

——

३. खालीलपैकी कोणते खरे आहेत?

___ मानव हा इतर सृष्टीपेक्षा वेगळा नाही.
___ परमेश्वराला जाणून घेण्याची आणि त्याच्यावर प्रेम करण्याची क्षमता ही संपूर्ण सृष्टीची अंतर्निहित प्रेरणा आणि मुख्य उद्देश आहे.
___ प्रत्येक निर्मितीची वास्तवता ही परमेश्वराच्या एका गुणाचा प्राप्तकर्ता आहे.
___ मानवी आत्मा परमेश्वराच्या सर्व गुणधर्मांना प्रतिबिंबित करू शकतो.

विभाग १४

बहाउल्लाह आपल्याला सांगतात:

"दैवी औदार्याचे दिन—नक्षत्र आणि दिव्य मार्गदर्शनाच्या प्रादुर्भावाने मानवाच्या वस्तुस्थितीला ज्या शक्तीने युक्त केले आहे त्या मात्र त्यात सुप्तावस्थेत वास करितात; ज्याप्रकारे मेणबत्तीमध्ये ज्योत सुप्तावस्थेत वास करते आणि दीपकामध्ये संभवत: प्रकाशाची किरणे उपस्थित असतात. ह्या दिव्य शक्तींचे तेज ऐहिक इच्छांनी कुंठित होऊ शकते, ज्याप्रमाणे धुळगाळीने भरलेल्या आरशात सूर्यप्रकाश लपवला जाऊ शकतो. दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय दीपक किंवा मेणबत्ती स्वत:स चेतवू शकत नाही अथवा आरशाला स्वत: धुळगाळीपासून स्वच्छ करणे कदापि शक्य होत नाही. हे अत्यंत स्पष्टपणे सिद्ध होते की जोपर्यंत अग्नी चेतविला जात नाही तोपर्यंत दीपक कधीही प्रज्वलित होणार नाही, आणि जोपर्यंत आरशावरील धूळगाळ पुसून टाकली जात नाही तोपर्यंत तो सूर्याची प्रतिमा अथवा त्याचा प्रकाश व वैभव प्रतिबिंबित करू शकणार नाही."[१९]

१. "सुप्तावस्था" या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ______________________________

____

२. मानवी आत्म्यात सुप्तावस्थेत असलेल्या काही शक्ती कोणत्या आहेत? ______________

____

३. दिव्यामध्ये काय क्षमता आहे? ______________________________________

____

४. आरशात काय क्षमता आहे? ______________________________

____

५. दिव्यासाठी आपण काय केले पाहिजे जेणेकरून तो प्रकाश देऊ शकेल? ______________

____

६. आरश्यासाठी आपण काय केले पाहिजे जेणेकरून तो प्रकाश प्रतिबिंबित करू शकेल? ______

____

७. दिवा आणि आरसा स्वत:हून त्यांची क्षमता प्रकट करू शकतात का? ______________

____

८. मानवी आत्म्याच्या स्थितीशी आपण ही दोन उदाहरणे कशी जोडू शकतो? ______________

____

९. मानवी आत्म्याची क्षमता कोण प्रकट करू शकते? ______________________

____

विभाग १५

बहाउल्लाह म्हणतात:

"त्या पुरातन परमतत्वाच्या ज्ञानाचे द्वार मानवांना सदैव बंद राहिले आहे आणि पुढेही सदैव बंदच राहील. त्याच्या पवित्र दरबारापर्यंत कोणत्याही मानवाची बुद्धि कदापि झेप घेऊ शकणार नाही. तथापि, त्याच्या कृपेचे प्रतिक म्हणून, तसेच त्याच्या प्रेम व दयेचे प्रमाण म्हणून, त्याने स्वत:च्या दैवी एकत्वाची प्रतीके, त्याच्या दिव्य मार्गदर्शनाची दिन–नक्षत्रे मानवासाठी प्रगट केली आहे, आणि ह्या पावन पवित्र अस्तित्वाचे ज्ञान, तेच त्याच्या स्वत:चे ज्ञान म्हणून आदेश दिला आहे. जो कोणी त्यांना मानतो त्याने प्रत्यक्ष परमेश्वराला मानले आहे. जो कोणी त्यांचे उपदेश श्रवण करतो, त्याने प्रत्यक्ष परमेश्वराची वाणी श्रवण केली आहे, तसेच जो कोणी त्यांच्या धर्म–साक्षात्काराची सत्यता प्रमाणित करतो त्याने प्रत्यक्ष परमेश्वराची सत्यता प्रमाणित केली आहे. जो कोणी त्यांच्यापासून विमुख होतो तो प्रत्यक्ष परमेश्वरापासून विमुख होतो. अर्थात, जो कोणी त्यांच्यावर अविश्वास करतो त्याने प्रत्यक्ष परमेश्वरावर अविश्वास केला आहे. त्यांच्यापैकी प्रत्येक जण ह्या भौतिक जगाला आधिभौतिक राज्याशी जोडणारा

परमेश्वराचा मार्ग होय, तसेच पृथ्वी आणि स्वर्ग या उभय राज्यातील प्रत्येक जणासाठी त्याच्या सत्यतेचे आदर्श होत. हे मानवामध्ये परमेश्वराला प्रगट करणारे, त्याच्या सत्यतेची साक्ष देणारे आणि त्याच्या दिव्य ज्योतीची परमश्रेष्ठ संकेत आहेत."[२०]

१. वरील उद्धरण लक्षात घेऊन, खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

क) परमेश्वराला प्रत्यक्ष ओळखणे आपल्यासाठी शक्य आहे का? ———————————————

ख) मग आपण परमेश्वराला कसे ओळखू शकता? ————————————————————————

——

ग) आपण दिव्य मार्गदर्शनातील काही दिन—नक्षत्रांची नावे सांगू शकता का? ——————————

——

घ) ज्यांनी परमेश्वराच्या अवतारांची हाक ऐकली आहे त्यांनी कोणाची हाक ऐकली आहे?

——

च) आपण जेव्हा परमेश्वराच्या अवतारांच्या हाकेला साथ देत नाही तेव्हा आपण कोणापासून विमुख होतो? ———————————————————————————————————————

२. खालील वाक्ये पूर्ण करा:

क) पुरातन परमतत्वाच्या ज्ञानाचे द्वार —————— सदैव बंद राहिले आहे आणि पुढेही सदैव बंदच राहील.

ख) त्याच्या ——————————————— कोणत्याही मानवाची बुद्धि कदापि झेप घेऊ शकणार नाही.

ग) परमेश्वराने स्वतःच्या ————————————————, तसेच त्याच्या ——————————————— म्हणून, ईश्वरी अवतारांना पाठविले.

घ) परमेश्वराच्या अवताराचे ज्ञान हे ———————————————— सारखे आहे.

च) ज्याने अवतारांना मानले त्याने ———————————————— मानले आहे.

छ) जो कोणी त्यांचे उपदेश श्रवण करतो, त्याने प्रत्यक्ष ——————————— श्रवण केली आहे.

ज) त्यांच्यापैकी प्रत्येक जण ह्या ------ जगाला ----------- राज्याशी जोडणारा परमेश्वराचा मार्ग होय, तसेच ---------------- या उभय राज्यातील प्रत्येक जणासाठी त्याच्या --- आदर्श होत.

३. खालीलपैकी कोणते खरे आहेत?

___ आपण केवळ आपल्या प्रयत्नांद्वारे आध्यात्मिकरित्या वाढू शकतो.
___ परमेश्वराने आपल्याला बुद्धीमत्व दिले आहे आणि ते आपल्या प्रगतीसाठी पुरेसे आहे.
___ परमेश्वराचे प्रकटीकरण ओळखून आपण आध्यात्मिकरित्या प्रगती करू शकू आणि आपल्याला अधिक प्रयत्न करावे लागणार नाहीत.
___ परमेश्वराचे प्रकटीकरण ओळखून आणि त्याच्या शिकवणुकीनुसार जगण्याचा प्रयत्न करून आपण आध्यात्मिकरित्या प्रगती करू शकतो.
___ ईश्वरास आपण प्रत्यक्ष ओळखू शकतो.
___ मनुष्य ईश्वरासारखाच बनू शकतो.
___ परमेश्वर मानवी आकलनापेक्षा श्रेष्ठ आहे.
___ ज्यावेळेस आपण दैवी अवतारांचे पवित्र शब्द ऐकतो त्यावेळेस आपण साक्षात ईश्वराचा आवाज ऐकतो.

विभाग १६

बहाउल्लाह घोषणा करतात की:

"दिव्य सत्याच्या सरळ मार्गावर मानवजातीचे मार्गदर्शन करण्याच्या एकमेव उद्देशाने परमेश्वराचे अवतार आणि प्रेषित ह्यांना पृथ्वीतलावर पाठविण्यात आले आहे. त्यांच्या प्रकटीकरणाचा मूळ उद्देश सर्व मानवांना शिक्षित करणे हा होय, जेणेकरून ते, मृत्यूसमयी, परिपूर्ण शुद्धतेने आणि पवित्रतेने तसेच निरपेक्ष अनासक्तीने, परमेश्वराच्या सर्वोच्च सिंहासनाकडे आरोहण करतील."[२१]

आणि दुसऱ्या उद्धरणात ते म्हणतात:

"मानव हा सर्वोच्च मंत्रित तावीज आहे. तथापि, योग्य शिक्षणाच्या अभावामुळे, त्यास जे मुलतः प्राप्त आहे, त्याच्यापासून तो वंचित राहिला आहे. परमेश्वराच्या मुखातून प्रकट होणाऱ्या एका शब्दाद्वारे तो अस्तित्वात आला; एका अधिक शब्दाद्वारे त्यास आपल्या शिक्षणाचा स्रोत ओळखण्यासाठी मार्गदर्शन लाभले; पुनः एक आणखी शब्दाद्वारे त्याचे पद आणि प्राक्तन सुरक्षित केले गेले. दिव्य परमतत्व म्हणतातः मनुष्यास अमूल्य रत्नांनी भरलेली खाण समजा. केवळ शिक्षणानेच त्याची भांडारे

प्रकट होऊ शकतात आणि त्यापासून मानवजात लाभ घेण्यास योग्य होऊ शकते. परमेश्वराच्या पवित्र इच्छेने स्वर्गातून अवतरलेल्या दैवी धर्मशास्त्रात प्रकट झालेल्या गोष्टींवर जर कोणत्याही मानवाने मनन केले, तर त्यास त्वरित ज्ञान होईल की त्या सर्वांचे हे उद्दिष्ट आहे, की सर्व मानवांना एकच आत्म्यासमान मानले जावे, जेणेकरुन 'साम्राज्य परमेश्वराचे आहे' अशी मोहर सर्व मानवांच्या अंत:करणावर मुद्रांकित केली जाईल आणि दैवी औदार्याच्या, कृपेच्या व दयेच्या प्रकाशाने सर्व मानवजात आच्छादली जाईल."[२२]

१. परमेश्वराचे अवतार आणि संदेशवाहक कोणत्या उद्देशाने पृथ्वीवर प्रकट होतात? ____________

____

२. त्यांच्या प्रकटीकरणाचा मूळ हेतू काय आहे? ____________

____

३. "तावीज" या शब्दाचा अर्थ काय आहे? ____________

____

४. योग्य शिक्षणाच्या अभावाचे काय परिणाम आहेत? ____________

____

५. योग्य शिक्षणाने काय होऊ शकते? ____________

____

६. आपल्या शिक्षणाचा स्त्रोत काय आहे? ____________

____

७. आपल्यासाठी काय विधिलिखित आहे? ____________

____

८. अशी कोणती रत्ने आहेत जी शिक्षणाने प्रकट होतात? ____________

____

९. पवित्र लिखाणांवर मनन केल्यास आपण त्वरित काय ओळखू शकतो? ____________________

____

विभाग १७

बहाउल्लाह म्हणतात:

“याशिवाय, देहापासून विलग झाल्यानंतर आत्म्याच्या अवस्थेविषयी आपण मला विचारले आहे. आपण हे सत्य जाणा की जर मानवी आत्म्याने परमेश्वराचा मार्ग अनुसरला असेल तर, तो निश्चितच परमेश्वराला शरण जाऊन त्याच्या प्रियतमाच्या वैभवात समाविष्ट होईल. तो असे उच्च स्थान प्राप्त करेल, ज्याचे वर्णन कोणतीही लेखणी चित्रित करू शकत नाही किंवा कोणतीही जिव्हा त्याचे वर्णन करू शकणार नाही. जो आत्मा परमेश्वराच्या धर्मकार्याशी एकनिष्ठ राहिला आहे आणि त्याच्या मार्गात अविचलितपणे ठाम राहिला आहे, तो त्याच्या स्वर्गारोहणानंतर, असे सामर्थ्य प्राप्त करेल की सर्वसामर्थ्यशाली परमेश्वराने निर्मित केलेल्या सर्व जगतांना त्याच्याकरवी लाभ होईल.”[२३]

१. खालील वाक्ये पूर्ण करा:

क) जर मानवी आत्म्याने परमेश्वराचा मार्ग अनुसरला असेल तर, तो निश्चितच ——————

————————————————————————————————————.

ख) तो असे उच्च स्थान प्राप्त करेल ————————————————————————.

ग) जो ————————————————शी ——————— राहिला आहे आणि त्याच्या ———————————————पणे ठाम राहिला आहे, तो त्याच्या ———————————————, असे ——————— प्राप्त करेल की —————————— परमेश्वराने ——————— केलेल्या सर्व ———————— त्याच्याकरवी ————— होईल.

विभाग १८

बहाउल्लाह आपणास सांगतात:

“धन्य होय तो आत्मा जो देहापासून विभक्त होण्याच्या क्षणी, जगातील लोकांच्या निरर्थक कल्पनांपासून पवित्र झाला आहे. असा तो आत्मा त्याच्या सृष्टीकर्त्या परमेश्वराच्या इच्छेनुसार जगतो व संचार करतो

आणि सर्वोच्च नंदनवनात प्रवेश करतो. स्वर्गातील सेविका, सर्वोच्च महालातील रहिवासी, त्याच्याभोवती प्रदक्षिणा घालतील आणि ईश्वरीय अवतार व परमस्वामीचे निवडक सेवक त्याचा साहचर्य करण्याची अभिलाषा बाळगतील. त्यांच्यासोबत तो आत्मा मुक्तपणे संभाषण साधेल आणि सर्व विश्वांचा स्वामी असलेल्या परमेश्वराच्या मार्गावर त्याने जे सहन केले ते कथन करेल."[२४]

"त्याने पापयुक्त व्यक्तीला क्षमा करावी आणि त्याच्या हीन अवस्थेचा कधीही तिरस्कार करू नये, कारण कोणत्याही व्यक्तीस त्याचा स्वत:चा अंत काय होईल हे माहीत नाही. कित्येकदा पापयुक्त व्यक्तीने, अगदी मृत्यूक्षणी, श्रध्देचे सारतत्व प्राप्त केले आहे आणि अमृत घुटिका प्राशन करून स्वर्गातील अवतारांच्या समूहाकडे उंच भरारी घेतली आहे! आणि कित्येकदा निष्ठावंत श्रद्धाळू, त्याच्या आत्म्याच्या स्वर्गारोहणावेळी, इतका परीवर्तीत झाला आहे की नर्काग्निच्या हिनतम पातळीवर त्याची अधोगती झालेली आहे!"[२५]

१. आपला आत्मा देहापासून विभक्त होण्याच्या क्षणी कोणत्या अवस्थेत असावा? ______________

____

२. काही निरर्थक कल्पना काय आहेत? ____________________________________

____

३. निरर्थक कल्पनांपासून पवित्र झालेला आत्मा मृत्यूनंतर कोणत्या स्थितीत जगेल आणि संचार करेल?

____

____

४. अशा आत्म्याचे साथीदार सोबती कोण असतील? __________________________

____

५. असा आत्मा ईश्वरीय अवतार व परमस्वामीचे निवडक सेवक ह्यांच्यासोबत संवाद साधू शकेल काय? ____

____

६. आपले जीवन केव्हा आणि कसे समाप्त होईल ह्याची आपणास पुर्वकल्पना असते का? _______

____

७. आपल्यासाठी नियत केलेले शाश्वत जीवन प्राप्त करण्यासाठी आपण आता काय करू शकतो?

____

____

विभाग १९

अब्दुल–बहा स्पष्ट करतात:

“जसे ह्या भौतिक स्वरुपाचा त्याग दिल्यानंतर मनुष्याच्या चैतन्याला चिरस्थायी जीवन असते, तसेच खात्रीने कोणत्याही अस्तित्त्वातील जीवात, प्रगति करण्याची पात्रता असते, म्हणून मनुष्याला त्याच्या मृत्यूनंतर विकास, क्षमाशीलता, दया, कल्याण आणि कृपा मिळवण्याची मोकळीक आहे; कारण अस्तित्व प्रगतीस पात्र आहे. म्हणूनच बहाउल्लाह ह्यांच्या प्रार्थनांतून जे मृत झाले त्यांच्यासाठी क्षमा आणि पापांपासून मुक्ति मागण्यात येते. ह्याशिवाय, जसे ह्या जगातील लोकांना परमेश्वराची आवश्यकता आहे, तसेच दुसऱ्या जगातही त्यांना परमेश्वराची आवश्यकता राहील. प्राणीमात्रांना नेहमीच आवश्यकता असते, आणि परमेश्वर नेहमीच त्यांच्यापासून पूर्णपणे स्वतंत्र आहे मग ते ह्या जगात असो की येणाऱ्या परलोकात.”[२६]

आपण दिवंगत झालेल्या आत्म्यांसाठी प्रार्थना का करावी? ______________________________

____

____

____

____

विभाग २०

अब्दुल–बहा लिहितात:

“जेव्हा मानवी आत्मा ह्या क्षणभंगुर मातीच्या ढिगाऱ्यातून परमेश्वराच्या साम्राज्यात उंच भरारी मारतो, तेव्हा सर्व पडदे गळून पडतात आणि सर्व प्रकारची सत्यस्थिति प्रकाशित होते, आणि यापूर्वी अज्ञात असलेल्या सगळ्या गोष्टी स्पष्ट केल्या जातात आणि गुप्त सत्याचे ज्ञान होते.

"विचार करा कशी एक व्यक्ति मातेच्या गर्भाशयाच्या जगात, कर्णांने बधिर, डोळ्यांने अंध आणि जिव्हेने मूक असते, कशी ती कुठल्याही संवेदनेपासून संपूर्णपणे वंचित असते. पण एकदा का त्या काळोखाच्या जगातून ती व्यक्ती ह्या प्रकाशाच्या जगात प्रविष्ट झाली की मग तिच्या डोळ्याला दिसू लागते, तिचे कर्ण ऐकू लागतात आणि तिची जिव्हा बोलू लागते. अशाच प्रकारे एकदा का त्या व्यक्तीने ह्या मृत्युलोकातून परमेश्वराच्या साम्राज्याकडे जाण्याची त्वरा केली की मग ती चैतन्य स्वरुपात जन्मते; मग तिचे आकलनाचे नेत्र उघडतात, तिच्या आत्म्याचे कर्ण ऐकू लागतात, आणि ते सर्व सत्य ज्याच्यापासून ती पूर्वी अनभिज्ञ होती ते तिच्या पुढे स्पष्ट आणि उघड केले जाते."[२७]

१. खालील रिकाम्या जागा भरा:

क) जेव्हा मानव आत्मा या जगाला सोडते, तेव्हा

– सर्व पडदे ————————————,

– आणि सर्व प्रकारची सत्यस्थिति ————————————,

– आणि या पुर्वी अज्ञात असलेल्या सगळ्या गोष्टी ——————————————,

– आणि गुप्त सत्याचे ——————————.

ख) ———— गर्भाशयाच्या जगात, आपण ——— बधिर, डोळ्यांन ——— आणि जिव्हेने ——— असतो.

ग) जेव्हा आपण या जगात जन्माला येतो तेव्हा आपल्या ———— दिसू लागते, आपले ———— ऐकू लागतात आणि आपली जिव्हा ———— लागते.

घ) जेव्हा आत्मा परमेश्वराच्या साम्राज्याकडे जातो तेव्हा आपण —————— स्वरुपात ——————.

च) मग आपल्या ———————— नेत्र ———————, —————— कर्ण ——————————, आणि ते ——————— ज्याच्यापासून आपण पूर्वी अनभिज्ञ होतो ते पुढे —————— आणि ———————— केले जातात.

२. खालील विधाने सत्य आहेत की नाही ते ठरवा:

___ जेव्हा आपण गर्भाशयाच्या जगात होतो, तेव्हा आपल्याला या जगाविषयीची माहिती होती.

___ मृत्यूनंतरची आपली परिस्थिती या जीवनात आपल्यासाठी अज्ञात असलेली सत्ये आहेत.

___ मृत्यूनंतर, संपूर्णपणे आपल्या समोर नवीन क्षितीजे उघडतील.

___ जेव्हा आपला मृत्यू होतो, तेव्हा आपण पुन्हा जन्म घेण्यासाठी या जगात परत येतो.

विभाग २१

बहाउल्लाह म्हणतात:

“आणि आता आपल्या या प्रश्नाबद्दल की देहापासून विलग झाल्यानंतर पुढेही मानवआत्मे एकमेकाविषयी जाणीव बाळगतात किंवा नाही. हे आपण जाणून घ्या की बहाच्या लोकांचे आत्मे, ज्यांनी रक्तवर्ण नौकेत (बहाउल्लाह ह्यांच्या धर्मकार्यात) प्रवेश केला आहे आणि प्रस्थापित झाले आहेत, ते एकमेकांशी घनिष्ठपणे संबद्ध आणि संवाद साधतील, आणि त्यांच्या जीवनात, त्यांच्या महत्त्वाकांक्षेत, त्यांच्या उद्दिष्टात आणि प्रयासात ते इतके जवळून जोडले जातील जणू काही ते एका आत्म्यासमान आहेत. वस्तुतः हेच ते आत्मे आहेत जे सर्वविद् आहेत, ते तीव्र दृष्टी असलेले आहेत, आणि ते सुप्रबुद्ध आहेत. अशाप्रकारे हे त्या सर्वज्ञानी, सर्व बुद्धिमान परमेश्वराने आदेशित केले आहे.

“परमेश्वराच्या करार नौकेत रहिवाशी असलेले बहाचे सर्व लोक, एकमेकांच्या स्थिती व परिस्थितीशी अवगत आहेत आणि जिव्हाळा व अनुनयाच्या बंधनात एकत्रित आहेत. तथापि, अशी अवस्था त्यांच्या निष्ठेवर आणि आचरणावर अवलंबून असणे आवश्यक आहे. जे समान श्रेणीचे आणि पदाचे आहेत त्यांना एकमेकांची क्षमता, चारित्र्य, यशप्राप्ती आणि गुणवत्ता याविषयी पूर्णतः परिचय असतो. तथापि, जे निम्नस्तर श्रेणीचे आहेत, ते आपल्यापेक्षा उच्च श्रेणीतील आत्म्याचे पद पूर्णपणे आकलन करण्यास किंवा त्यांच्या गुणवत्तेचे अनुमान करण्यास असमर्थ आहेत. प्रत्येक आत्म्याला परमेश्वराकडून त्याचा वाटा मिळेल. धन्य आहे तो मानव जो तोपर्यंत परमेश्वराकडे अभिमुख झाला आहे आणि त्याने ईश्वराच्या प्रेमात दृढतेने वाटचाल केली आहे, जोपर्यंत त्याच्या आत्म्याने सर्वांचा सार्वभौमत्व प्रभु, सर्व शक्तिशाली, सदैव क्षमाशील, सर्व–दयाळू परमेश्वराकडे आपली भरारी घेतली आहे.”[२८]

१. ज्यांना आपण या जगात ओळखत होतो त्यांना आपण पुढील जगात ओळखू शकतो का? ____

____

२. पुढच्या जगात आत्मांमधील सहवास किती जवळचा असेल? ____________

____

३. पुढील जगात आत्म्यांमधील फरक आणि भेद कशावर अवलंबून असतील? ________

____

४. परमेश्वराच्या कृपेपासून कोणी वंचित राहील का? ____________

____

विभाग २२

बहाउल्लाह आम्हास उपदेशीत करतात:

"हे माझ्या सेवकांनो! या दिवसात आणि या ऐहिक जगतात, आपल्या इच्छेविरुद्ध काही गोष्टी परमेश्वराने नियोजित आणि प्रकट केल्या असतील तरीही दु:खी होऊ नका, कारण अत्यानंदाचे व स्वर्गीय सुखाचे दिवस आपल्यासाठी निश्चितपणे राखून ठेवले आहेत. परमपवित्र आणि आध्यात्मिक वैभवाने परिपूर्ण विश्वे आपल्या दृष्टीसमक्ष प्रकट केली जातील. परमेश्वराने असे आयोजित केले आहे की या इहलोक आणि परलोकात, त्यांच्यापासून लाभान्वित व्हावे, त्यांच्या परम आनंदात सहभागी व्हावे आणि त्यांच्या शाश्वत कृपेचा एक भाग प्राप्त करावा. त्यापैकी एकूण एक आपण नि:संशयपणे साध्य कराल."[२९]

१. खालीलपैकी कोणते सत्य आहे ते ठरवा:

___ जेव्हा गोष्टी आपल्याला हव्या त्याप्रमाणे नसतात तेव्हा आपण दु:खाने भरले पाहिजे.
___ चांगले असो किंवा वाईट, सर्व गोष्टी परमेश्वराकडूनच नियोजित झाल्या आहेत.
___ अत्यानंदाचे दिवस आपल्या सर्वांच्या प्रतिक्षेत आहेत.
___ परमपवित्र आणि आध्यात्मिक वैभवाने परिपूर्ण विश्वे आपल्याला नक्कीच पाहायला मिळेल.
___ या इहलोक आणि परलोकात, पवित्र आणि आध्यात्मिकदृष्ट्या वैभवशाली असलेल्या जगाच्या लाभांमध्ये भाग घेणे हे आपले भाग्य आहे.

२. जेव्हा आपल्या इच्छेविरूध्द गोष्टी घडतात तेव्हा आपण दु:खाने का भरू नये? ______________

____

____

३. बहाउल्लाह आपल्याला या उध्दरणात काय वचन देतात? ______________

____

____

विभाग २३

या घटकामध्ये आपण मानवी जीवनाच्या अर्थाविषयी अध्ययन व चिंतन केले आहे. आपण आत्म्याचे स्वरूप, या जगातील जीवनाचा उद्देश, आध्यात्मिक गुण विकसित करण्याची अत्यावश्यकता आणि शाश्वत

जीवनाचे, वैभवशाली आणि आनंदाने भरलेले आम्हाला दिलेले वचन याबद्दल बरेच काही शिकलात. या पुस्तकाच्या दुसऱ्या घटकामध्ये, आम्ही दुहेरी उद्देशाबद्दल बोललो—आपली स्वत:ची आध्यात्मिक आणि बौद्धिक वाढ करणे आणि समाजाच्या परिवर्तनात योगदान देणे. या संकल्पनावर परत चिंतन करण्याची आणि आत्म्याच्या प्रगतीबद्दल आपणास मिळालेल्या अंतर्दृष्टीच्या प्रकाशात, या उद्देशाच्या दोन्ही पैलूंवर मनन करण्याच्या महत्त्वाविषयी विचार करण्याची येथे संधी आहे. आपल्या गटामध्ये खालील विषयांवरील चर्चेतून आपल्या विचारांना फायदा होऊ शकतो.

१. आध्यात्मिक गुण विकसित करणे
२. परमेश्वराच्या नियमांचे पालन करणे
३. मानव जातीच्या कल्याणासाठी आपले योगदान देणे
४. सेवेच्या मार्गावर प्रगतीशील राहणे

संदर्भ:

१. अब्दुल–बहा – पॅरिस येथील वक्तव्ये
२. शोघी एफेंदी – त्यांच्या वतीने १ एप्रिल १९४६ रोजी लिहिलेल्या पत्रातून
३. विश्व न्याय मंदीर – २८ जुलै २०१६ रोजीचा संदेश
४. अब्दुल–बहा – काही उत्तरीत प्रश्न
५. वरील प्रमाणे
६. अब्दुल–बहा – पॅरिस येथील वक्तव्ये
७. शोघी एफेंदी – त्यांच्या वतीने ३१ डिसेंबर १९३७ रोजी लिहिलेल्या पत्रातून
८. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ८२)
९. अब्दुल–बहा – काही उत्तरीत प्रश्न
१०. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ८०)
११. वरील प्रमाणे (क्र. ८१)
१२. वरील प्रमाणे (क्र. १६५)
१३. रहस्यमय शब्द (अरेबिक क्र. ३२)
१४. अब्दुल–बहा – जागतिक शांततेचा प्रसार
१५. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ५)
१६. वरील प्रमाणे (क्र. ८२)
१७. वरील प्रमाणे (क्र. १५३)
१८. वरील प्रमाणे (क्र. २७)
१९. वरील प्रमाणे (क्र. २७)
२०. वरील प्रमाणे (क्र. २१)
२१. वरील प्रमाणे (क्र. ८१)
२२. वरीलप्रमाणे (क्र. १२२)
२३. वरील प्रमाणे (क्र. ८२)
२४. वरील प्रमाणे (क्र. ८१)
२५. वरील प्रमाणे (क्र. १२५)
२६. अब्दुल–बहा – काही उत्तरीत प्रश्न
२७. अब्दुल–बहांच्या लेखणीतील वेचलेली सुमने
२८. बहाउल्लाह यांच्या लेखसुधेतील अमृत वेंचे (क्र. ८६)
२९. वरील प्रमाणे (क्र. १५३)